

HETI SZEMLE

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy évre — 6 K — f. | Negyedévre — 1 K 50 f.
Félévre — 3 „ — „ | Egyes szám ára 10 fillér.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona
Amerikai Egyesült-Államokba — egész évre 2 dollár.

Felelős szerkesztő:
VARJAS ENDRE.
Laptulajdonos
A SZATMÁR-EGYHÁZMEGYEI IRODALMI KÖR.

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a **Pázmány-sajtó** címére (Szatmár, Iskola-köz 3. sz.) küldendők.
Pályázati hirdetések egyszeri közlése 5 korona.
Nyilttér sora 40 fillér.
A lap megjelenik minden szerdán.

KARÁCSONY.

Szatmár, 1911. decz. 23.

Nesztelen éjszaka borult a földre, kimondhatatlan békefogta át a világot, mikor a mi Urunk Bellemben született.

Hatalomból, tüzesöböl, verőfényből, az Ur műveinek csodás kíséretéből itt semmi sincs. Ellenkezőleg. A karácsonyi szent titoknak háttere a szájalomig szürke. Fiatal anya, tehetetlen gyermek, az idegenben, kiáltó szegénység karjain, ki látott ennél siralmasabbat?

De a Kisdéd születése pillanatában megmozdul minden. Az ég s a föld, a mennyei karok, az emberek, pásztorok és királyok, a lelkek, a szellemek. Hogy a szent éjszaka csodálatos bájjal, hódító varázssal tüzze bele a lelkekbe a szent karácsony titkát, örömét.

Kétezer esztendő óta mindig így van karácsonykor. Megmozdul, felmagasztosul minden. A szívek

örömben égnek, a szellemek az élet realitásaiból a magasabb valóságok szemléletéig lendülnek: értjük és érezzük az Isten szeretetének rajtunk tett csodáit. Azért simábbak leszünk, feledünk, irgalmaskodunk, örvendünk. A törtetés helyére nyihület és nyugalom száll, a zajglóriába harsan: az embernek legigazabb természete revelálódik.

Egy szempillantásban. Mint mikor rianása van az éjszaki setétséges égboltjának, úgy ragyog végig a világon egy szempillantásban a katolikus gondolat és érzés, mely tanítószéknek tartja a jászolt, imádja Kisdédét, leborulva esedezi a földre lépő Istennek azon kögyelmeit, melyekkel a világot felemelte, vergődő elméknek és szétrongyolt szíveknek a lüktető, gazdag élet áldását adta. A hit által, melynek ereje az égig ér, a hit cselekedetei által, melyeket parancsolt, a keresztény, krisz-

tusi kultúra által, melynek az Ó születése a kezdete, az Ó isteni személye a mindörökre való biztosítéka.

Felszínes a kor, gyűlöli a tartalmat az életben, a tudományban, a művészetben; innen van, hogy bár az ünnep ihletésén mindenki érzi önmagán a csodát, az egész emberiséget átfogó isteni hatalmat, az ünnep multán az ember visszatér a békókhoz, melyeket magára vett, amelyekben hitét, lelke igazi világát, idealizmusát, az isteni Kisdéd örökségét tépik, összetörik. Hullákra járó keselyűi a modern irodalomnak, a politikai dekadens, az erkölcsi élet parázna Heródesei, a hazátlan hitetlen szellem bujkáló bakói.

Nyitná meg a szent karácsony fénye a katolikus emberek, asszonyok elméjét mindannak látására, amit ellenünk, hitünk cselekedetei ellen művelnek újságokban, a parlamentben, a közéletben. És fognának össze valamennyien a katolikus gondolkodás és szellem védelmére, melyre a betlehemi Kisdéd tanítja a világot!

*

Kis dalok.

I.

Most visszaváltom, visszakérem
Mindenkitől, akinek adtam
A szívem és a szívverésem.

Királyi módon tékozoltam.
Osztogattam úton-útfélen —
Magam meg a koldusa voltam ...

Most kell az egész gazdagságom —
A szívem minden csöppnyi vére ...
Most visszakérem, visszaváltom.

II.

Kis szárnyatbontó, röpke dallamok
Kószálnak bennem gyáva remegéssel.
... Engem altatnak, vagy én altatok? ...

Szelid, holdfényes, téleesti mesét
Lágy zümmögéssel duruzsol a kályha
És rámkacsintja tűzpiros szemét.

A lelkem lopva indul szállani ...
Fehér függönnyel kis parányi ágya
Valamikor majd itt fog állani ...

S mint most reám a téli alkonyat:
Valamikor majd úgy hajlom fölfebe,
Zümmögve édes, apró dalokat ...

Nil.

Harsányi Kálmán könyve.

(„Napi témák, örök problémák“.)

Már évekkkel ezelőtt meghódított Harsányi. Hangjából érezes harsonák szilajságát hallottam. Kemény magyarok aczélos, harcos hajthatatlanságát. Tűz folyik a szavából. Meggyulasztó. Vitézi tornák helyett csatákra hívogató.

Először ez az égő tüzekkel lobogó, ázsiai magyarság igézett és igázott meg. Hazaszeretete, ez a szentséges érzés. A magyar szabadság láza, a mely viharzó tombolással lengeti a kurucz zászlók kibontott, foszlányos selymét.

A legigazabb, a legmélyebb érzésű magyar poétának éreztem. S a legnagyobbak a ma élők között.

Nagy érzéseinek eleven igézete alatt verseskönyvével keltem, pihentem. Errestem föl a lelkemhez közel jutott keket, olvastam nekik e nagy p kóhójából izzón kikerült s kigyult az én hallgatóim az a szép láng, a mit tud megszikkasztatni: mélegeket éltem át.

Égő lelkesedésem a tett már föl kicsapó lár tüze parázsszá változott, izzással melegített. És fényében az erős magyar a színekkel dolgozó látój a nagy művészek szent geniet. A viharban dörg

mosolygó, a holdfényben merengő természet szinte általa láttam meg jól. Mikor pedig szavak kótájára szedte Beethoven „Pathétique“jét és elmondta az elmondhatatlant: már az örökéletű klasszikust kezdtem kiérezni belőle.

Hosszu évek multán végre írásai után alkotójukat is megismertem. Egy csodálatos, a nyári éjbe vesző szép délutánt töltöttem otthonában. Kibontakozott előttem a „láthatatlan ember“. És sok mindennek nyitjára jöttem. Megértettem színeinek dus skáláját, rajzoló művészetének vonalbőségét — hiszen festő is. Nehéz problémái rajzai melyek tömör gondol egyszerűséggel fölfoghatatlan hiszer

Lapunk mai szá

NAGY KARÁCSONYI VÁSÁR!!

A jó gyermekek és felnőttek Jézuskája Ragályinál Szatmár, Deák-tér 8.

város választói, miért indítványozta az ő képviselőjük azt, hogy az iskolából ki kell tiltani a vallásos oktatást. Erre a magyar társadalom józan részéről csak az lehet a felelet: Ki a szabadkőművesekkel a parlamentből és az iskolából! ahol az ő destruktív zsidós eszméjük terjedésére semmi szükség, mellyel *szándékosan* meghamisítják történelmünket is szabadkőműves szellemben, mert nemzeti történelmünk, úgy ahogy az eddig megírva és tanítva volt, nekik czélszerűtlen.

Miklóssy szerint előbb levakarják nemzeti intézményeink ősi patináját, rombolva turják föl nemzeti életünk ezeréves multját és ezután eszelős módjára kérdik, valjon mit is csináljanak? mert egy megnyugtató végeztelt maguk sem fedeztek fel idáig.

Rombolásuknak sok eszköze közé számítható a nemzetiségi kérdés, melyet ők tisztán a mi kárunkra szerelnek. Nagy világ-humanizmus fejtegetésével a nemzetiségi ezeréves elnyomásáról beszélnek a páholyban, rágalmat és hazugságot szórván a magyar nemzet felé annyit, amennyit a kifezamadott agyu zsidó szabadkőművesség csak kigondolni képes, holott mindenki jól tudja, hogy sehol a világon a nemzetiségek annyi szabadságot nem élveznek, mint itten.

Daczára annak, hogy alapszabályaik tiltják a vallás és a politikai kérdések tárgyalását, napirenden van ott a vallás elleni háborgás és a politizálás, az egyházpolitikai kérdések bőven tárgyalatnak ott. A Martinovics páholy főmestere 1911. febr. 3 án tartott beszédében azt mondta: hogy „a szabadkőműveseknek kötelességük a magyar politika minden nagy kérdésében konkrét és pontos propositiókkal előállni és egyik legelső és legfontosabb feladata: a magyar radikális politika programjának részletes kidolgozása, persze szabadkőműves szellemben.

Hát ezzel a szellemmel ily módon hivatalos források útján megismerkedni, itt az ideje a parlamenthez terjesztendő feliratok útján a kormányt sürgetni, hogy tegye meg kötelességét és tegye már rá a lakatot arra a nemzetrontó sötét kamara ajtajára.

Városi közgyűlés. Mivel az 1912. évi költségvetés a városi főszámvéví időközi nyugalmába vonulása és nyomdai akadályok miatt a decemberi közgyűlésen letárgyalható nem volt, e tárggyal f. hó 21-én tartott rendkívüli közgyűlésen foglalkozott Szatmár-Németi város törvényhatósága. A közgyűlésen Vajay Károly polgármester elnököl, a költségvetést Litteczky István főszámvéví-helyettes ismertette. Főbb vonásaiban annak idején ismertettük a költségvetést. Azért most elégségesnek tartjuk annak megismétlését, hogy a jövő évi összes kiadások 3,700.490 korona 77 fillérben, az összes bevételek 3,378.490 korona 77 fillérben vannak előirányozva. Az így mutatózó 322.000 korona hiány fedezésére a mult évi 66% pótdadónak 70%-ra való felemelése válik szükségessé. A költségvetés letárgyalása simán ment. Dr. Tanódy Endre, dr. Keresztszeghy Lajos, Bakcsy Gergely és dr. Fejes István bizottsági tagok kértek felvilágosítást egyik-másik nem egészen precízizozott tételről, de a polgármester és a helyettes főszámvéví megnyugtató válasza után változatlanul elfogadta a közgyűlés a költségelirányzatot. Tanódy Endre dr. fel-szólalására a jövőre nézve kívánatosnak mon-dotta a közgyűlés, hogy a kiadásrovat I. címében foglalt „Hivatalos előlegek” részle-tesen jelöltessenek meg. Ugyancsak Tanódy Endre indítványára ment határozatba, hogy ha a meghatározott célra szolgáló alapok valamilyen nyomós oknál fogva ideiglenesen elvonatnak eredeti rendeltetésüktől, ezen alapoknak hova fordításáról ne csupán a zár-számadásban, mint eddig történt, hanem már a költségelirányzatban történjék tüzetes be-számolás. Rövid szűnet után hitelesítették a közgyűlés jegyzőkönyvét.

Politikai jegyzetek.

Az általános választói jog kér-dése tagadhatatlanul egész közélé-tünk homlokterében áll. Nemcsak a napi és időszaki sajtónak állandó tárgya ez a kérdés, hanem ez irá-nyítja a politikai élet, a parlamenti pártok és vezető emberek minden akcióját, a szociáldemokraták szö-vetkezését a Justh párttal épen úgy, mint Tisza Istvánnak „gondolkozás nélkül” való meghajlását a bécsi követelések előtt. Hogy ez az erő-összemérés az általános választói jog hívei és ellenzői között mennyit ér, mennyi időre tudja feltartóztatni a haladás szemmel látható menetét, az hamarosan, pár év alatt el fog dőlni. Ami hitünk szerint ez az eredmény nálunk is a demokratikus, a szociális irány diadalát fogja je-lenteni. Előre tiltakozunk azon tö-rekvések ellen, amelyek a katoli-kusokat, a magyar katolicizmust ismét a maradiság, a kiváltságok szekere elé szeretnék fogni. Tiltako-zásunk annál indokoltabb, mert épen az elmúlt héten hozta nyivánosság-ra a katolikus közvélemény leghi-vatottabb tolmácsa, a Katolikus Né-p-szövetség a maga választójogi prog-rammját, amelyben nyíltan, hata-rozottan az általános egyenlő válas-tói jog mellett foglalt állást. Öszinte örömmel fogadtuk ezt az állásfog-lalást, amely föltétlenül szükséges, a legnagyobb mértékben időszerű és egyedül méltó a Katolikus Né-p-szövetség nevéhez. Elég baj az nekünk, hogy törekvéseinket évszá-zadokon át szinte elválaszthatatlan-oda tudták kapcsolni a nemze-tietlen aulikusság, majd a modern és fejlődést gátló feudalizmus ügyé-bez. A nagy szocialis küzdelmek előestéjén le kell dobálnunk mind az efajta kölönczöket. A jó irányu, az igazságos szocializmus prog-rammja sehol világosabban kifejtve nincs, mint az evangéliumban, amely-nek szelleme a leghathatósabb el-lenmérge az emberi egyenlőség el-nyomásának, a kiváltságoknak és jogban való megrövidítéseknek. Minden olyan törekvés, mely ka-tholikus jelszavakkal, katolikus in-tézmények segítségével akar ben-nünket eltántorítani a jogok kiter-jesztésének igazságos mozgalmától, visszaél a katolikus jelszavakkal és intézményekkel s a mult azon szégyelni való jeleneteit akarja fel-ujítani, amikor az egyházat lakáj-szolgálatokra akarták lealacsonyí-tani a kiváltságosak, a gazdagok és jószívü adakozók érdekében.

A most lezajlott horvát kép-viselőválasztások visszaidézik emlé-kezetünkbe az 1910. év tavaszát.

Akkor Khuen, a magyar To-masics, épen úgy törté kerékbe a politikai morált Magyarországon,

mint ahogy tette azt most Toma-sics, a horvát Khuen, Horvátor-szágba.

Csendőrszurony, pénz, pálinka, hivatalos basáskodás vitték a primet itt is. Mártiromság volt a sorsa az ellenzéki választónak nálunk is, a horvátoknál is. Az egész müvelt nyugat felháborodása és megvetése követte a magyar munkapárt meg-születését; ezt a zenekiséretet a horvát haladópart is meg fogja kapni.

Ennyiben tehát egyezik egy-mással 1910. május és 1911. de-czember. De a két dátum között vannak különbségek is, amelyek fölött érdemes nekünk magyarok-nak egy kissé gondolkozni.

A magyarországi választás ször-nyüségéiért annak idején a magyar kormányt okolták a „művelt nyu-gaton”. A horvátországi erőszakos-ságokért nem a horvát kormány, se nem a magyar kormány kerül a szégyenpadra a Nyugat ítélőszéke előtt, hanem a — magyarság.

Khuennek egyetlen egy prog-rammpontja volt a választási agi-tációban: a bécsi követelések tel-jesítése, vagy, ami evvel egyet jelent, a magyar nemzeti aspirációk elnyomása: Khuen tehát szöges ellentétbe helyezkedett a magyar néplélekkel. Tomasics azonban tulzó horvát politikát hirdet, trialista ál-mokat szó és amint számos kor-mányzati ténykedése mutatja, ellen-sége a magyarságnak; s ebben saj-nos, egyet ért vele az egész horvát közvélemény.

De a legföltünőbb, egyuttal re-ánk nézve a leglesújtóbb különb-ség a két dátum között, hogy Khuen az ő negatív, osztrák politikájának óriási többséget tudott összehozni Magyarországon! mig Tomasics minden radikalizmusa, minden ter-rorizmusa mellett is csak a mandá-tumok egy harmadát bírta megsze-rezni. Szomorú, de való, hogy a horvátok sovinizmusa, nemzeti ér-zése győzelmesen küzdött meg az erőszak és a pénz ostromával szem-ben, Magyarországon ellenben ugyanaz a hataiom egy második Mohács-hoz juttatta a nemzetet. Meg-mondta ennek okát Ugron Gábor már régen: romlott intelligencia, gyöngé nép. (u.)

Brumer Herman

FÉRFI SZABÓ

Szatmár, Báthory-utca 12. sz.

FÉRFIRUHÁK,

ugyszintén felöltők, liberiák, téli kabá-tok a legjutányosabb árban készülnek előnyös fizetési feltételek mellett. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Irodai öltönyök 34 koronától feljebb. Tartós munka! Szolid kiszolgálás!

A római congressus.

Budapest, 1911. decz. 24.

(N. E. d.) Az ideai szabadkőműves congressust a román szabadkőművességhez tartozó testvérek Rómában tartották meg szeptember 20-tól - szeptember 23-ig terjedő időben. Ezen a congressuson a kalapácsot Ettore Ferrari, olasz nagymester és Ernesto Náthán tiszteletbeli nagymester vezették.

A congressus napirendje a következő volt:

I. Miképen hathat a szabadkőművesség közre annak a megakadályozására, hogy *valamely törvényes hatalom* befolyását gyakorolhassa a tudatlan osztályokra és a szociális haladás fejlődését gátolja?

II. A közjótékonyosság, mint solidáris vállalat, melynek feladata azoknak erkölcsi és anyagi nevelését előmozdítani, akik a jótékony-ságot élvezik.

III. Miképen alakuljon az általános szabadkőműves szövetségben a testvérek között a szolidaritás és meddig terjedhet az?

IV. Miképen alakítandók egységessé a felvételi ceremóniák, a szimbólumok, az ismeret-
tő jelek, szavak az összes szabadkőművesi szövetségben.

V. A területiális jog.

Ezek a kérdések úgy vannak megfogalmazva, hogy akik a szabadkőműves tolvajnyelvet nem értik, azok azt sem tudják, hogy miről is volt a congressuson szó.

Az első kérdésben foglalt *valamely törvényes hatalom* alatt a római katolikus egyház értendő. A kérdés egyébként pedig az államnak az egyházzal való viszonyát taglalja. Szó volt tehát ennél pontnál a római katolikus egyház és államok közötti viszonyról, a konkordátumos politikáról, a népnevelés kérdéséről és általában a keresztény egyházakról.

Nem akarom a vitát ismertetni, csupán a határozati javaslatot idézem, mert hiszen a szabadkőműves congressuson kialakult többségi nézetet ez juttatja kifejezésre.

A congressus Trincerhi Terezio testvér határozati javaslatát fogadta el, mely így hangzik: „Az egyház nem gyakorolhat befolyást az állami funkciókra. Epen ezért a szabadkőművesség a felekezetek befolyása ellen nyíltan a felekezetség akcióját folytatja a nevelés és a nép gazdasági fejlődése érdekében.“

Ez a kérdés homloktérben állott és a vita folyamán Moses (francia zsidó) testvér póthatározati javaslatot terjesztett elő, melyet a congressus szintén elfogadott. Ez a póthatározati javaslat így hangzik:

„A szabadkőművesség szociális törvényeket sürget, melyek a proletárok sorsát megjavítván, egyedül alkalmasok az egyházak klerikális befolyása alul a társadalmat elvonni.“

A közjótékonyosság szervezése kérdésében Vanuti szenátor határozati javaslata győzött, mely szerint a szabadkőművességnek arra kell törekedni, hogy a jótékonyosság állami feladat legyen.

Ennél a kérdésnél azt kell figyelemre méltatni, hogy azok a charitatív intézetek, amelyeket szabadkőművesek alapítottak, az állam által tartassanak fenn és az állam leltárszerűleg átvegye a charitatív intézetekbe elhelyezett szabadkőműves testvéreket. Érdekes e téren megfigyelni az elhagyott gyermekek és törvénytelen gyermekek kérdésénél előtérbe nyomuló szabadkőműves törekvéseket. Most például a menhelyekbe felvett gyermekek apasági pereit a kincstári jogügyi igazgatóság viszi, de a szabadkőműves testvérek ezt az évi 2000 pert minden áron ki akarják ennek a legális szervnek kezéből ragadni és bámulatos az a mód, amellyel ezt az anyagi célt elérni törekednek.

Szabadkőműveseknél — meg kell jegyeznünk — sohasem az ideális célért, hanem

mindig anyagi javakért küzdenek és a mézes mázos jelszavak csak aljas törekvéseik elpálasztására szolgálnak. Hiszen már a XVIII. század szabadkőművessége az alchimisták köréből került ki, akik nemes fémek előállításában találták a legfőbb titkot, míg a mai szabadkőművesség a sekularizációval, sőt 2000 törvénytelen gyermektartási perrel is megelégednek. Természetesen mindezeket a román szabadkőművességre értem.

A szabadkőművesi szolidaritás tekintetében a congressus kimondta, hogy e szolidaritás nem terjed ki a magánérdekek támogatására. De a közjó érdekében a szolidaritás megkívánja, hogy egymást kölcsönösen támogassák. Egyébiránt a szabadkőművesek kötelessége testvéreiknek tettel és tanáccsal szolgálni.

Ennél tekervényesebb észjárást nem igen lehet találni, mint ahogyan ez a határozat megszövegeztetett.

A szabadkőműves szolidaritás tehát nem terjed ki a magánérdekek támogatására. Ez alatt azt kell érteni, hogy a congressus hibáztatja a páholyok amaz elterjedt szokását, hogy kölcsönös váltószíráló társasággá alakuljanak át. A váltószíró tehát nem testvéri kötelesség. A tanács és tett, ami pénzbe nem kerül, már a szolidaritás alapján a testvértől követelhető. Értelmetlen azonban a határozat azon része, mely a közjó érdekében kölcsönös támogatást kíván.

Nagyon nehéz meghatározni, hogy mi a „közjó“, mert ez szabadkőműves felfogás szerint a szabadkőművesek magánjavától miben sem különbözik. Ha pedig a közjó anyagi, mint a szabadkőművesek java, akkor a hozott határozat önmagának ellentmondó.

A belső ügyek, rituále, szimbólum, jelvény, ismertető szavak és jelek kérdésében azt határozták, hogy előbb országokint hajtsák végre az egységesítést, majd azután törekedjenek általános egységesítésre.

Ránk nézve legfótosabb kérdés volt a területiális jog kérdése. Ennek előadására a magyarországi nagypáholy Csukási Jenő dr., budapesti ügyvédet jelölte ki, de helyette Bálint Lajos, az Eötvös páholy főmestere és a Világ című lap szerkesztője referált. Bálint Lajos ezt a határozati javaslatot terjesztette elő: „Külföldi állam nagypáholya belföldi polgárt ne vehessen fel. Ellenezték a belgák, franciák, olaszok, portugálok. A congressus azt határozta, hogy „csak a barátságos viszonyban álló nagypáholyok tartoznak respektálni egymás területi jogát.“

Rendkívül fontos határozat. Fontosságát nyomban kifejtem.

A magyarországi szabadkőművesek között szakadás szélén álló nagy viszály dul. A conservatív irányu Hungária páholy már a nagypáholy köriratára ezt a válaszfeliratot adja: „Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy nem az összes magyar páholyokat hatja át az egységes gondolat, hogy valláskülönbségre való tekintet nélkül, de a magyar nemzeti irány szem előtt tartásával dolgozzunk az emberiség javára.“

Szalay Károly, ref. főgimnáziumi tanár, radikális testvér pedig a Dél című szabadkőműves titkos lapban ezt írja: „Félreismerhetetlenül reactionárius szellő fujdogál már régóta páholyainkban, mely szövetségünk nagy gondal ápolat zöld vetését a nyílt perfidia és robbantási vágy jégverésével fonyegeti.“ Szóval a háboru a conservatív és progressiven radikális testvérek között dühöng. A congressusi határozat pedig megadja az alapot a szétszakadásra és arra, hogy külön zsidó és külön magyar páholyok keletkezzenek.

A hamburgi páholy már fel is vett egy aradi profánt, mert a germán és angolszász páholyok a román szabadkőművességgel *nincsenek barátságos viszonyban*.

Felvetem itt az eszmét, hogy nem volna

e jó, ha a keresztény társadalom legjobbjai, anyagi, szellemi arisztokratái egy külön magyar, keresztény nagypáholyt alakítanának, amelybe római katolikus páholytagok csak egyházhatalósági engedelemmel léphetnének be és ez az engedelem minden egyes páholytagra esetről-esetre kikérendő volna. Azért volna ez az eljárás, mer ha az excommunicációt kimondó pápai bullák hatályon kívül helyeztetnének, ezzel csak a román szabadkőművesség malmára hajtánánk a vizet, míg ha az egyházi felsőbbség az engedélyt esetről esetre adná ki, akkor ezt csak addig tenné, míg az a szabadkőművesség egyházzellenes tendenciákat nem szolgál és csak azoknak adatnék engedély, kikben a hitet már az egyház sem tartja megingathatónak. (Kivihetetlen és fölösleges. Szerk.)

Nagyon fontos volna ez azért is mert vannak mérgek, amelyeknek csak méreg lehet ellenszerük. Ilyen méreg a román szabadkőművesség, amelyet csak úgy sikerülne legyűrnünk, ha angol, vagy germán fenújhatóság alatt magyar, nemzeti, keresztény nagypáholy alakulna, mely minden nem magyar, idegen testet kebléből kizárna.

Van is erre példa. Romániában, Bukarestben a berlini Royal York páholy, melynek élén Vilmos, német császár áll, „Sapientia“ címen a napokban új páholyt alapított és a felavatásra a nagymestert is a berlini páholy küldte ki, holott Románia voltaképpen Messinger Simonék területi fenújhatósága alá tartozott volna, ha határozati javaslatuk a congressuson meg nem bukott volna.

Ki tudja, hogy Franciaország újabb története miképen alakult volna, ha a zsidószabadkőművesség megfojtására ily uton haladtak volna!!

EGY ÍRÓ NAPLÓJA

Írja: Harsányi Kálmán.

XI.

Sidló Feritől átmentük Nagy Sándorhoz. Kint találtuk az udvaron, kezében öles gerelyvel. Hamarosan átestünk a formáságos örvendezésen, hogy valóban örülhessünk egymásnak. És dobtuk a gerelyt, futottunk, ugrottunk távolra, magasra, mintha nem is a művész érdekelné egymásban, hanem a tornász. Nem ilyennek képzeltem első találkozásunkat, de annál érdekesebbnek találtam. Jól kimelegedtünk, mire eszembe jutott érdeklődni: hol is van hát a műterem. Fölballagtunk. Az első percben el sem hittem, hogy már a műteremben vagyunk. Egyetlen képet sem láttam a falakon. A mi kép az állványokon volt még, az is mind befelé fordítva állott rajta. Hirtelen el sem tudtam képzelni, hol is lesz hát itt a látnivaló. Nagy Sándor csak mosolygott. Nem tűri maga előtt a képeit, rajzait, mert zavarják; — mondta. Különös megokolás, de meg tudom érteni. Azóta azonban más okát is tudom. Nem szereti mutogatni ezeket a nagy lelki megnyilatkozásokat, csak ha érzi, látja, hogy közel férközött hozzájuk a szemlélő. Eleinte immel-ámmal szedegette elő egyenkint a sok szép vonal-álmot, zúgból, sarokból, fal tövéből, polcrol, fiókból, de a hogy érezte, látta, mennyire belemelegedtem a gyönyörűségbe: előkerült minden. Természetesen a felét sem nézhettük végig; ránk sötétedett. Ezekkel a csodálatos vonal-költevényekkel nem lehet csak úgy egy-kettőre végezni. Tömrdek

**Pártoljuk
a hazai ipart!**

**Minden magyar ember
szent kötelessége
a hazai ipar pártolása.**

KEPES SÁNDOR

Első Magyar Andesit Sirkőgyárában SZINÉRVÁRALJÁN
csakis hazai termékeket dolgoznak fel.

A legkifogástalanabb kivitelben készíti a legkülönbözőbb alaku pyramisokat, obeliszket, keresztet, emléktáblákat, sírfeleket, mezei keresztet, kápolnákat, mauzoleumokat stb.

MODERN BERENDEZÉSŰ GÉPTEREM A CSISZOLÁS RÉSZÉRE.
Fiók-üzlet: Szatmár, Attila-u. 4.

minden van elmondva bennük s kibetűzésük nyújtja a gyönyörűséget. Akárhány olyan rajza van, a melyet többször is láttam már, de még mindig nem tudnék beszámolni róla. Betelni sem, de beszámolni sem. A Komjáthy-ciklus, — tíz vagy tizenkét rajz a Nagy Sándor kozmikus fantáziájával oly rokon képzetű költő verseihez, — legalább annyi órára kötné le az embert, mint a hány darabból áll. Csak homályos kép maradt bennem róluk, mert félórát sem fordíthattam a megszemlélésükre. Nagy Sándor különben nem szorult arra, hogy bármit is illusztráljon. Óriás fantáziája mindig talál mondanivalót. És ez a mondanivaló mindig költemény. Különös módja a megvilágításnak, de semmivel sem tudnám jobban jellemezni, mint ha azt mondom, hogy sohasem rajzol prózában. És a hol legmagasabbra jut, ott valósággal himnuszszá dagadnak a vonalai. Van egy rajza, a melyet különösen jól esnék most itt leírnom, de nem merek belefogni, mert csak akkor láttam és még egyszer azóta. Óráig kellene egyszer belemélyednem, hogy rajzában, költői mélységében, egész nagysándori mivoltában megérthessem. Szövege is az ő alkotása és az is gyönyörű: „Körülöttünk a mindenség él, a mely betölti a kék ég végtelenét, s e végtelennek felfoghatatlan összessége a Miatyánk ki vagy a mennyekben“. Ő maga a főalakja, hitvesét átölelve, gyermekével a karján, hatalmas szárnyacsapással törve föl a sugárzó mennybolt felé, a honnan, fellegbontó sugárkékék közül, egy végtelenül szelid óriási szempár ragyog le rá.

Nem beszéltünk mi akkor jóformán semmit. De búcsúzóra úgy nyujtottunk egymásnak kezét, mint a kik még sokszor s egyre melegebben fognak találkozni.

*

Ma is jártam nála, s ma is, mint bármikor, lapokat írhatnék a látottakról. De ezúttal csak első találkozásunkra akartam visszaemlékezni. Raáb Ervinékhez voltunk tulajdonképpen hivatalosak, hát át is mentünk estefelé mindannyian, a kik Nagy Sándoréknál összeverődöttünk. Raáb Ervinnel még csak néhányszor találkoztunk, bár ismeretségünk — látatlanban — igen régi. Tizennégy-tizenöt esztendővel ez előtt Besztercebányán „Havi Szemle“ címen pompás lapot indított egy lelkes kis társaság. Hogy, hogyan nem, összekerült néhány a szó legnemesebb értelmében modern ember, s két évfolyamnyi európai kultúrát álmódott össze abban a kis vidéki városban. Az a kis lapocska merészelt elsőül bemutatni az országnak Oscar Wilde-ot, az merészkedett hosszú, kötetnyi tanulmányt írni a „modern magyar realisták“ról és az adott minden száma mellé eredeti rézkarcokat, litográfiákat, a mibe még ma is bele kellene bukni akármelyik fővárosi lapnak. Ebben a nemes törekvésű kis vidéki lapocskában találkoztunk Raáb Ervinnel először. Mindketten zsenge kísérleteinket küldözgettük oda. Ő litográfiákat, én verseket. Két körre maig megmaradt, bár a lappéldányaim régen elkalódtak. Ma természetesen sok szó folyt arról a kis lapról, közöttünk lévén még Olygany Bertalan is, a „Havi Szemle“ egykori lelke, a kiről még lesz szavam, valamikor egyebütt.

Először járván Raábéknál, természetesen a műterem kötött le a legjobban. Apró vonalkás kemény-pastell képei a tárlatokon is érdekelték, rézkarcaiból, aquatintáiból is ismertem már néhányat, de teljesen ismeretlen volt előttem egy rendkívül különös eljárással készült saját arcképe, a melyet legkülömb művének ítélek. Vékony gipszréteggel bevont fára van festve s teljes fénytelenége, világos színei va-

lami olyan különös finomságot, lágyságot, lellettszerű könnyedséget adnak az egésznek, a milyen olajos alapú vásznon sohasem volna elérhető. Megérik ezen a képen, hogy festője rátalált benne a látásához, kifejezés módjához legjobban illő eljárásra. Már az ezt megelőző újabb képei is mind fénytelenek, a mennyire ez vásznon — ha krétaalapú is — lehetséges. Ezt a minálunk oly ritkán látható gesso eljárást körösfői Kriesch Aladár hozta be hozzánk, de nem maradt, mert nem is maradhatott meg mellette. Raáb Ervinnel azonban úgy látom — több ez a módszer, mint egyszerű technikai eljárás, mert teljesen kifejezi vele egyéniségét. Én legalább úgy látom.

A katolikus sajtót tettel kell pártolni!

Keveset kérünk: annyit, hogy csak egy előfizetőt szerezzen minden olvasónk lapunknak.

A katolikus sajtó nagy ügye legalább ennyit elvárhat minden katolikustól!

A mit kérünk, ezt a keveset mindenki megteheti.

A Heti Szemle előfizetési díja a jövő évtől kezdve egész évre 8 K. Tanítóknak és kézműiparosoknak — ha az előfizetési díjat az év elején egyszerre beküldik — 6 korona.

Lapunk mai számához postautalványt mellékelünk azzal a kéréssel, hogy annak fölhasználásával az előfizetést megújítani szíveskedjék.

Lapunk következő száma januárius 3-án jelenik meg.

Ünnepi istentiszteletek a székes-templomban. Karácsony estjén, vasárnap ünnepélyes éjféli szentmise. — Karácsony első napján a 7 órai szentmise után Kertész Pál mond szentbeszédet. Az ünnepi szentmisét 9 órakor és utána a szentbeszédet Boromisza Tibor dr. megyés püspök mondja. — Karácsony másodnapján a 7 órai szentmise után Szücs János, a 9 órai szentmise után pedig Wolkenberg Alajos dr. mondja a szentbeszédet. — Ő-év estjén d. u. 6 órakor Szücs János, új év napján a 7 órai szentmise után Székely Gyula, s a 9 órai szentmise után Bagossy Bertalan mond szentbeszédet.

Az Egyházmegyei Oltáregyesület kiállítását decz. 28-án d. u. 3 órakor a zárdatemplomban végzett litánia és Oltárszentséggel adott áldás után nyitja meg Boromisza Tibor dr. megyéspüspök. A kiállítás decz. 31-éig lesz nyitva. A kiállítás napjain mindennap d. u. 4 órakor szentségimádás és litánia lesz a zárdatemplomban.

Egyházmegyei hírek. A főpásztor Benkő József kanonok-plébánost a helybeli kir. kath. főgymnasiumhoz püspöki biztossá, Kaufmann Gyula rahói plébánost pedig a máramaroszigeti kerület esperesévé nevezte ki.

Hamis pénz. Ujabbán több helyen huszkoronás bankjegyhamisítványok kerültek forgalomba, melyek feltűnőbb ismertető jelei a következők: Futólagos megtekintésnél a hamisítvány egy valódi és csak eltöröltött huszkoronás bankjegy benyomását kelti. Tízesebb vizsgálatnál kitűnik, hogy a hamisítvány színe a valódi bankjegytől eltérő és hogy a valódi bankjegy fénytelen színével ellentétben zsiros fénye van. Különösen figyelembe veendő, hogy a hamisítvány papíranyaga vastagabb és puhább, mint a valódi bankjegyé.

Nil verse. „Tavaly télen irtam ezt a két kis verset, — talán az utolsókat. Legyen ez lapjád karácsonyra. A legszebbjeim, — legszomorubbjaim“ — így ír egy szépséges levélben hozzánk a nagyhirű, mély érzésű poéta: Nil. Mennyi gyönyörűséget éleszt halk vágyu, finom szövési dalaival e nőpoéta, — kell hát, hogy e versek, a miket karácsonyi számunk hoz, ne az — utolsó legyennek. Nem is lehetnek, mert az a daltermő szív nem tudja elnémitani szép muzsikáju hurjait.

Adomány. A székes-káptalan a karácsonyi ünnepek alkalmából 1200 K-t adott az egyházmegyei papi nyugdíjalapra.

Nyilatkozat. A „Heti Szemle“ legutóbbi számában tudósítás jelent meg a tb. főkapitányi kinevezés ügyének a városi közgyűlésen történt tárgyalásáról. Ezt a tudósítást én irtam. — A „Szamos“ 1911. évi dec. 22. iki száma a „Szerkesztői üzenetek“ közt az említett referádáról durva hangon azt állítja, hogy az nem fedi a tényeket. Ezzel szemben kijelentem, hogy mindaz, amit a tudósításban irtam, megfelel a valóságnak: ezt igazolják a közgyűlési tagok is. Évek hosszú során át, — úgy is, mint több helyi lap szerkesztője, — számtalan gyűlésről s hivatalos tárgyalásról irtam tudósítást, de a tényeket sohasem ferditettem el; nyíltan, burkolás nélkül, hűen reprodukáltam a történeteket. Ezért a „Szamos“ rágalmasával és használt kifejezéseivel szemben azon egyedül helyes erkölcsi útra lépek, hogy a bírósághoz fordulok és a „Szamos“ ellen sajtóper indítok.

Szatmár, 1911. december. 22.

Csomay Győző.

A szerzetesrendek statisztikája. Az „Annuaire pontifical“ által közölt statisztika szerint a szerzetesrendek sorában a Szent-Ferencziek állnak legelől 16 998 szerzetessel, 1487 konventtel, melyek 79 rendtartományban vannak eloszolva. Közvetlen utánuk a jezsuiták jönnek 16.294 rendtaggal. A harmadik helyen a kapuczinusrend áll 10.056 szerzetessel 574 konventben. Nagy távolságban következnek ezután a Szent-Benedek-rendiek: 4405 szerzetes és 2007 laikus testvér; a dominikánusok: 4476 szerzetes 33 provinciában; a redemptoristák 4000 taggal, a lyoni afrikai missziós atyák, a lazaristák, karmeliták, piaristák, karthauziak. A sorban ezután következőknél a rendtagok száma már ezersen alól marad.

Az ügyvédi kamarából. A szatmárnémetii ügyvédi kamara Bakó Lajos szatmárnémetii székhellyel bejegyzett ügyvédet névjegyzékéből törölte. Irodája részére gondnokká dr. Südy Tibor ügyvédet rendelte ki. Ugyancsak törölte a kamara dr. Steinberger Samu Mátészalka székhellyel bejegyzett ügyvédet elhalálózása miatt az ügyvédek névjegyzékéből. Irodája részére gondnokká dr. Kelemen Samu szatmárnémetii ügyvédet rendelte ki.

Oyklus-esték. Debreczen katolikus intelligenciája már évek óta a tél folyamán magas niveauju esütörtöki-estéken gyűl össze kath. öntudatának ápolására s egyben jótékonyosságának gyakorlásául. Most esütörtökön is fényes sikerű estén gyűlt össze előkelő közönség, a melyen városunkból Varjas Endre szerepelt, a ki „A krisztusi ember“-ről tartott előadást.

Táncmulatság. A nyomdászok és asztalosok helyi csoportja jan. 7-én a Pannóniában táncmulatságot rendez a Munkás Otthon javára. Beléptíj személyenként 1 K 40 f. Családjegy 4 K.

Kinevezés. Az Osztrák-Magyar Bank bécsi központi főtanácsa Unger Istvánt, a szatmári fiókintézet főnökét banki főellenőrnek nevezte ki.

Szilveszter est a Pannóniában. Nagy kabaré estét rendez a jövő vasárnap — Szilveszter este — a színház igazgatósága a „Pannonia“ téli kertjében *Heidberg, Zerkovitz* legújabb műveiből *Hellai* Hugó rendezésében. A kabaréban a színtársulat majdnem összes erői résztvesznek. *Fenntartott helyek előjegyezhetők* a színházi irodában — valamint a „Pannonia“ vendéglősnél. Belépti díj: egy személyre 2 kor. 40 fillér.

Jezsuita bibornok. Nagy kitüntetés érte Jézustársaságát, midőn X. Pius pápa az utolsó consistoriumban Billot Lajos jezsuita atyát, a Gregorián egyetem dogmatika tanárát, bibornokká nevezte ki. Ez a kitüntetés váratlanul találta úgy az egész jezsuita rendet, mint Billot atyát, mert a szentséges atya ismervén a Jézustársaságnak azon szabályát, mely a tagokat az egyházi méltóságok visszautasítására kötelezi, tervét nem közölte sem a rend generalisával sem az érdekelt páterrel és így ezek a kinevezést nem tudták megakadályozni. A szentséges atya csak akkor közölte határozott szándékát a generalissal, midőn a kinevezési okmány készen állott; egyszersmind meghagyta a szentséges atya, hogy ne csináljanak nehézséget a kinevezés ellen. A tudós páter hazánkban több Rómában végzett pap ismeri, kik szeretettel és hálás örömmel gondolnak egykori tanárukra, a kit a pápai kegy a legmagasabb egyházi méltóságra emelt. Az új bibornok megmarad a Jézustársaság kötelékében és valószínűleg nem is szentelteti magát püspökké, mint azt elődje Steinhuber András S. J. bibornok sem tette.

Felhívás Szatmármegye méhészeihez. A folyó év októberében báró Vécsy László diszelnöksége és dr. Glatter A. Béla elnöksége alatt megalakult „Szatmármegyei Méhész-Egyesület“ azon kérelemmel fordul Szatmármegye méhészkedő lakosaihoz, hogy az egyesületbe mentől számosabban belépni sziveskedjenek. Az egyesület székhelye, hol évi közgyűléseit tartandja: Szatmár-Németi. Vándorgyűléseit azonban egy-egy méhészkedő központon fogja tartani. Célja ezen egyesületnek a méhészet fejlesztése módozatainak ismertetése és terjesztése. Ezen célból törekedni fog az egyesület a méhlegelők javítására, a méz értékesítésének megkönnyítésére. Minden tag ingyen kapja az Ujpesten megjelenő remekül szerkesztett „Méhészet“ című szakfolyóiratot; az egyesület továbbá a méhészeti eszközök beszerzésénél is kedvezményt eszközöl tagjainak. Tagsági díj évente 4 korona, mely a „Méhészet“ cz. lap ingyenessége folytán megtérül, mert hisz e lap előfizetési díja is 4 K. Ezenkívül fizetendő belépéskor egyszersmindenkorra 1 K beiratási díj. Jelentkezhetni lehet dr. Glatter A. Béla nagyecsedai körorvos, elnök méhésztársnál, avagy Vranay Kálmán gazd. szaktanító, e. titkárnál, Szatmárhegy. Pénzküldemények, (melyek esetleg a külön jelentkezést szükségtelemre teszik) Gaál Lajos egyesületi pénztárnokhoz küldendők, Zajta, u. p. Nagypeske.

Tűz. Kedden délben a Bányai-ut 12. sz. alatt levő dugógyárban tűz ütött ki. A gyorsan megjelent tűzoltók a tüzet nyomban eloltták s így a nagyobb szerencsétlenségnek és kárnak elejét vették. A vizsgálat a tüzeset keletkezésének kiderítésére folyamatban van.

Domino-tánczestély. A nőegylet január hó 13-án a Pannónia termében Domino tánczestélyt rendez, melyre a város és vidék közönségét ezuttal és e helyen is szíves tisztelettel hívja meg az Elnökség.

A Széchenyi Társulat közgyűlése szerdán d. e. folyt le a városháza nagytermében kevés tagjelenlétében. A közgyűlésen fölolvastott jelentés szerint a Társulat 109 nyári menedékhelyet tartott fenn, a nemzetiségi vidékeken a magyar nyelv terjesztése érdekében esti tanfolyamokat és ifjusági köröket szervezett, értelmes földmivelők kiképzését segítette elő. A jelentés szerint a jelen év 15.716 K 99 f bevétellel és 14.162 K 56 f kiadással, tehát 1554 K 43 f maradvánnyal zárult. Ezután a tisztikar megválasztása következett. Elnökké Falussy Árpádot, alelnökké Ilosvay Aladárt alispánt és Vajay Károly dr. polgármestert, igazgatóvá Madarassy Dezsőt választották meg.

A Gazdasági Egyesület szerdán tartotta közgyűlését, a mely köszönetet szavazott Világossy Gáspár titkárnak a jubileumi kiállítás sikeres rendezéséért; majd elhatározta, hogy az O. M. G. E.-től a közgazdasági egyetem fölállítására érdekében indított akcióban részt vesz és egy gazdasági középiskolának Szatmáron való létesítését kérelmezni fogja.

Magyarország ideai borforgalma. Az ország borforgalma október végeig a következő volt a m. kir. központi statisztikai hivatal jelentése szerint: Behoztunk 5115 métermázsa bormustot 158.565 K értékben (Ausztriából), bort hordóban 140.709 mm-t 4.242.376 K értékben (Ausztriából 138.874 mm-t) palaczkban 2539. mm-t., Kivittünk bormustot 207.015 mm-t 6.624.480 K értékben (Ausztriába 206.494 mm-t), bort hordóban 555.829 métermázst 20.076.643 K értékben (Ausztriába 523.888 mm-t), bort palaczkban 5638 mm-át 625.818 K értékben (Ausztriába 4382 mm-t).

A vásárok korlátozása. Serényi Béla földmivelésügyi miniszter a napokban olyan kijelentést tett a képviselőházban, a mely bizonyára kedvező hatással lesz iparosainkra; azt mondta ugyanis a miniszter, hogy mivel a vásárokból sokszor semmi hasznuk sincs az iparosoknak és még annyit sem árulnak, a mennyi költségbe az utazás kerül, kimondta a miniszter, hogy ő a vásárok szaporítása ellen tiltakozik és több vásárt nem engedélyez.

A „Magyar Figyelő“ most megjelent 24. számának élén Prohászka Ottokár gyönyörű irását találjuk a Karácsony-estről, amely Székesfehérvár fenkölt lelkű püspökének nagyszámu tisztelőit kétségkívül el fogja ragadni. Gróf Tisza István „Az osztrák képviselőház“ról irt hosszabb tanulmányt. Herczeg Ferenc „Scotus Viator és a budapesti radikálisok“ címen éles és lesújtó szavakat talál azon támadással szemben, amelyben a hazai radikálisok Scotus Viatornak magyargyűlöli politikáját dicsőítették. A szépirodalmi részben Bársony Istvánnak és Farkas Pálnak novelláit találjuk. Ambrus Zoltán színházi cikke fejezi be a „Magyar Figyelő“ ez évi számát. — Előfizetési ára negyed évre 6 korona. Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy ut 10.

Lapunk egyes számai kaphatók a főtzsdében és a Barth-féle kis tőzsdében a Deák-téren.

Az ungi alispán rendelete. Ung vármegye alispánja utasította a járási főszolgabírákat, körjegyzőket és községi előjárókat, hogy a korcsmákról és pálinkamérésekről alkotott szabályrendelet azon részét, mely szerint a pálinkamérésekben a zenéltetés mindenkor tilos, — a legszigorubbban tartsák be és ezeknek táncmulatságokra engedélyt ne adjanak.

Újítás a interurbán telefonnál. A magyar királyi posta- és távírdá-vezérgazgatósága megengedte, hogy a távbeszélő állomások előfizetői saját állomásokról biztosíték nélkül is folytathassanak interurbán beszélgetéseket abban az esetben, ha a beszélgetési díjat a hivatalnál előre fizetik.

Gyujtogató katonaszökevény. Lurits Szvetozár tisztí szolga ezredétől megszökött s Visken lakó szüleihez ment, ahol a szénapadlason bujt el. Amikor meglátta a kézrekerítésére küldött csendőröket, kétségbeesésében a szénapadlást felgyujtotta, azonban oly súlyos sebeket szenvedett, hogy aligha marad életben.

Felfüggesztett körjegyző. Dr. Péchy Péter az avasi járás szolgabírája Pathai István vámfalusi jegyzőt hivatali visszaélések miatt állásától felfüggesztette, Rákos Ferenc ellen pedig a fegyelmi eljárást megindította.

Eljegyzések. Molnár Oszkár budapesti lakos karácsony első napján tartja eljegyzését Bagossy Annuskával Nagykarolyban. — Cholnoky Ilonkát, Cholnoky Imre kir. körjegyzőt leányát eljegyezte Mándy Jenő műszaki igazgató.

Vármegyei közgyűlés. Szatmárvármegye törvényhatósági bizottsága decz, 28 án rendkívüli közgyűlést tart, 27.-én pedig választmányi ülést.

Új erdőigazgató. A Tomcsányi Gusztáv min. tanácsos elhalálózásával megüresedett m. szigeti erdőigazgatói állásra Hubay Zsigmond főerdőtanácsos, a nagybányai főerdőhivatal főnöke nevezett ki.

Felekezeti jellegű iskolák községi segélyezése. Egy felmerült esetből kifolyólag a közigazgatási bíróság kimondotta, hogy a felekezeti iskola részére megszavazott segély fedezésére kivetendő községi adóhoz való hozzájárulás alól a más felekezetekhez tartozó községi lakosok fel nem menthetők.

A méhészet a tanítóképzőkben. A gazdasági mellékes haszonvételnek egyik jelentős ága a méhtenyésztés, amellyel nagyobb tőke nélkül a legszegényebb munkás is foglalkozhatik. A méhészet Magyarországon azonban még ma sem érte el a megkívánható fokot. Az a tizenhat vándor tanár, aki az ügyet propagálja, nem fejhet ki elegendő munkát s egész működésük ugyszólván csak arra a területre szorítkozhatik, ahol már a méhészettel foglalkoznak. Ennek az állapotnak megszüntetésére határozta el a földmivelésügyi miniszterium, hogy az állami és hitvallásos tanítóképzőkben mintaméhéseket állítat fel. A tanítók szétszóródva az ország legkülönbözőbb vidékeire, hasznos uttörői lesznek a méhészet ügyének. A mintaméhések költségei már az 1912. évi költségvetésbe föl vannak véve.

Rémített Máramarosszigeten. Scheinre Chaim máramarosszigeti alkuszt elmebaja miatt a városháza polgári fogházában őrizetbe vették, Valaki egy kést csempészett be Scheinernek, aki a fogház ajtáján rést vágva azon elmenekült és éjnek idején az utcán megtámadta Berglia Juon oláh napszámot, akit több késszurással leterített. Az életveszélyesen megsebesült embert a kórházba szállították. Scheiner eddig még nem került meg.

Tanítók Zóna Fürdője, Tanulók Nyaraló Telepe. Nagyjelentőségű akció középpontjává lett Székelyudvarhely. Tájékoztató felhívást és részvényaláírási ívet vettünk ugyanis a Tanítók Fürdője, Tanulók Nyaraló Telepe Részvény-Társaság alapítótól, mely szerint a Székelyudvarhely határában a tulajdonosoktól a Tanítók Fürdője czéljára örök áron megvásárolt kiváló gyógyvizű Szejke-fürdőn a tanítók és az egész társadalom használatára egy korszerű, modern téli-nyári olesó árszabással dolgozó gyógyfürdő; a Nagybeczón község határában fekvő és már a rómaiak által nagy előszeregettel használt gyógyborvizű Uzonka-fürdőn pedig egy nagyobb szabású üdülő és gyermeknyaraló telepet és gyógyfürdőt létesítenek. A Tanítók Fürdője állandó olesóságának és zóna jellegének biztosítása végett a fürdő és üdülő telep sorsát intéző részvénytársasági igazgatóság felerészben, az alapítási tervzet szerint, mindig a tanítók sorából választatik. Egy részvény ára 25 korona, melyhez még 1 korona költség járul. Ebből 11 korona a részvényjegyzés alkalmával fizetendő, a befolyó pénzek betéti kezelésével megbízott Udvarhely-megyei Takarékpénztár Részvény-Társaság pénztárához, a további rész 5—5 koronás havirészletekben is fizethető, míg a részvényaláírási ívek Gyerkes Mihály igazgató tanító Székelyudvarhely címé e küldendők. Valóban méltó, hogy e kiváló törekvést a tanítók és a társadalom minden tagja a legszebbenmenő támogatásban részesítse. A prospektus egyébképen a legapróbb részletekig tájékoztatja az érdeklődőket, melyért Gyerkes Mihályhoz kell fordulni Székelyudvarhelyre.

Személyi pótlék. Baumgartner György szaniszlói tanító állandó fizetés-jellegű 200 K személyi pótlékot nyert.

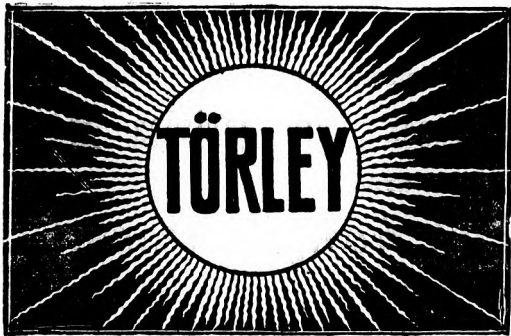
Nemeslelkű gyermekbarátok figyelmébe ajánlja az Országos Állatvédő-Egyesület 1912. évi Gyermekeknaptárát, mely gazdag tartalma, diszes kiállítása és hihetetlen csekély 10 fillérenyi ára mellett igazán szép ajándék. A 64 lapra terjedő és 46 ábrával tarkított szöveget jelesebb íróink közül Benedek Elek, Gaál Mózes, Szabolcska Mihály, Szöllőssy Oszkár, Tordai Grail Erzs, Zempléni Árpád gazdagították közleményeikkel. A naptárak az Országos Állatvédő-Egyesületnél (Budapest, IX., Ernő-útcza 11—13.) rendelhetők meg.

GÁL JENŐ mérnöki irodáját Bercesnyai-útcza 33. szám alá helyezte át. Telefon szám 189.

Ahova feljárni is bajos . . . A sikárlói legmagasabb hegyen termelt kitűnő sikárlói bor egy félliteres butelia az üzletben idei 20, tavalyi 30 krajczár. Saját iőtésű 4 éves sikárlói pecsénye-bor „Hungária gyöngye” czimen egy butelia 50 krajczár. Hához vive sikárlói bor egy félliteres buteliában idei 16, tavalyi 20 krajczár. Pecsénye-bor egy félliteres buteliában 25 kr.

Az 1867. év óta fenálló **Joó László utóda óras és ékszerész** czég **Deáktér 8. sz.** Ajánlja dusan felszerelt raktárát a **KARÁCSONYI és UJÉVI** vásárlók becses figyelmébe. Brillians ékszerek dus választékban olesó és szolid árak mellett.

Wallon Henrik Fia utódai Duha Tivadar és Géza fűszer, csemege, bor és lisztáru üzlete Szatmár-Németi, Kazinczy-utca 2. Alapított 1858. évben.

(ve.) Igy ilyenkor, a mikor megmozdul az erdő, — nem a sötét, fenyegető macbethi, de az az üde, karácsonyi erdő — és a fenyőfácskák hozzák friss illatukat a városok romlott levegőjébe, és tiszta, szüzi illatukkal együtt árasztják karácsony búbajos hangulatát, mélységes varázsát is: — ilyenkor vágyunk a fenyők beszédének mására. Várjuk, hogy szívünknek ez égi hurján játszsék minden. A színház is. — Hiába vártuk.

Pedig a színház volna hivatva megsejteni a lelkek vibrálását, mélyebb érintkezést keresni az örök emberivel. A mi színházunk vezetősége azonban — mint Gaál József születésnapjának elfeledéséből is láttuk — érzéketlen ilyen másfajta dimenziók iránt.

Valami alacsony, bohóc-silányságu fércdarabot, Guthinak „A kegyelmes ur”-át, ezt a vastag aláhuzásu trivialis ürességet hozta színre kétszer is e héten szintársulatunk. Hitvány ürességek, izléstelen durvaságok és silány szennyességek — e sejtelmes varázsú héten! És még növelte e bántó eltévelyedést az, hogy a társulat legértékesebb tagját, a nagy drámai erejű művész-embert: Fehér Gyulát kényszerítette a vezetőség ez utszéli darab főszerepének megjátszására. Hogy gyötrődött ez a művész! Vonaglott benne minden nagy értékének ideg-szála. Fájó tragikum, megkínzott lelkének kicsordult vércseppje volt ez estnek szent kincse. — Ki vette észre? Minket mélyen megilletett.

Csütörtökön és pénteken egy bájos zenéjű operette: „A boszorkányvár” gyönyörködtetett és szerzett megérdemelt ünneplést Dénes Ellának és H. Balla Mariskának.

Még volt részünk egy drámának nevezett darabban is.

Tolstoj nagy művészete dehonostálásának érezzük, hogy nevét hurezolják meg, legmélyebb pszichologiai alkotását bélyegzik meg, mikor Tolstoj művének jelzi a szinpad a „Karenina Anná”-t.

A regények — megtanultuk már — sohasem alkalmasak drámai átfordításra. Ezek a

modern époszok — különösen Tolstojéi — szélesen nagy és mély perspectivát adnak a korról, a társadalomról, bogozzák a jelenségeknek a multban gyökerező szálait. Hogy volna ez alkalmas drámai megjelenítésre? És e nélkül hova vész mélysége és szépsége a milieunek? A bonyadalmak, válságok, összeütközések, hajótörések pedig mind a lélek mélyében, rejtetten mennek végbe. A legfinomabb analysisei a pszichének a leggyönyörűbb és legművészebb részei a modern eposznak, a melyben nem az a fontos: *mi* történik, hanem, hogy *miért* és *hogyan* történik. Az ilyen regény drámára átfordítva még silány copia sem lehet, csak hazug torzkép.

Es különösen Tolstoj regényeihez nem lehet nyulni a nélkül, hogy nagy szépségeinek és mélységeinek minden finom hamva el ne pusztuljon. A „Karenina Anna” klasszikusan szép, mint regény — de vásári munka, mint dráma. A gyémántból üveg lett. Milyen szoborrá faragott, örökké élő alakok a regényben Karenina és Karenin! Milyen lélekszorogató félelmek öntenek el, hogy viharzik ránk a legistenibb titok: a tragikum mindent elsöprő forgataga, mikor olvassuk a regény csodálatosan szép sorait; csak *megérezzük* — *megérteni* sohasem lehet — hogy minden tettek, a legapróbbnak is, minden lépésnek, az öntudatlanoknak is, következményei vannak, nagyok, sokszor szörnyűek. Ez az örökkévalóság törvénye! És mi aprók, kicsinyek és törpék még jobban összezugorodunk, a mikor bevilágít játékvilágunkba az örökkévalóság e megsejtett, kérlelhetetlen igazságu, nagy törvénye.

Ezt visszaadni ez a drámává silányított hatalmas regény még csak meg sem próbálja.

De ha már megébredszti bennünk a színház a tragédiák után való szomjuságot — adjon is elő klasszikus drámákat. Legyen ünneppünk is! Halljuk már egyszer Shaksperet. Fehér Gyula shaksperi szerepekre termelt. Még a „Karenina Anná”-ból is kiérezttük ezt. Ha az ő mélysége megvolna Hahnel Arankában is, a ki azonban csak cliché-szerű modorossággal dolgozik, micsoda szépségekben lehetne részünk . . .

Heti műsor:

Vasárnap délután: Tatárjárás, este nincs előadás.

Hétfőn délután: A király házassodik, este A kis gróf.

Kedden délután: Ezred apja, este Ártatlan Zsuzsi.

Szerdán: A kegyelmes ur.

Csütörtök: A pálinka.

Péntek: Boszorkányvár.

Szombat: A pálinka.

Vasárnap délután: Hófehérke gyermek-mese, este nincs előadás.

Lapunk munkatársainak és olvasóinak bensőségességgel kívánunk boldog ünnepeket.

A „Szamos”-nak. A „Szamos” szerkesztőjét sohasem méltattuk annyira, hogy komolyan foglalkoztunk volna vele. Könnyű sulyu jelentéktelensége és kis játéka a komikum rovatába, a „Tollhegy”-be valók. Utolsó „Tollhegy”-ünk azonban, — a mely lak-czipőre áhítózó vágyát úgy figurázta ki: hogy ez a vágy csak akkor teljesül, ha szerez egy-két bankdirektor-jóakarót, a ki még az ő váltóit is elfogadja — durva sértésekre ragadta a fiatal izraelitát, becsületsértést kiáltozva.

Annyira fölötté állunk az ilyen sárral való dobálzásoknak, annyira nem sérthet meg személyünkben ily durvaság, hogy számba sem vevők az izléstelen inzultusokat, ha lapunk komoly irányzatát és ezzel a H. Sz. szerkesztőjét nem támadta volna.

Igy azonban — mivel az az inkriminált „Tollhegy” nem sértette meg Dénes Sándor hangoztatott becsületét, a mit nem is lehet abba beolvasni, ám minden félreértés olkorütéséért ki is jelentjük, hogy becsületsértés minden szándékunktól távol állt és áll — e határozott nyilatkozatunk után fölszólítjuk Dénes Sándort sértéseinek a „a Szamos”-ban való visszavonására. Ellenkező esetben — bármennyire is méltatlannak érezzük az ilyféle izléstelen kötekedést — a sajtópört megindítjuk Dénes Sándor ellen.

Kéziratok megőrzésére és visszaküldésére nem vállalkozunk.

Belső munkatársak:

HARASZTHY BÉLA dr., MERKER MÁRTON dr. és UHL KÁROLY dr.

Nyomatott a Pázmány-sajtóban Szatmáron, Iskola-köz 3. sz.

Ön szép és elegáns ruhában bluzokban csak akkor járhat, hogyha

SPITZ BÉLA

női s urí divatáruházában

SZATMÁR-NÉMETI,

HÁM JÁNOS-UTCZA 1.

színház mellett

szerzi be. Ismertető jel:

Kékre festett kirakat!

Külön fehérnemű osztály.

Nagy választék:

leányruhákból és kabátkákból.

Bámulatos olesó árak! Pontos kiszolgálás!

*Iskolakönyvek,
Imakönyvek,
Folyóiratok,
Díszművek,
Üzleti könyvek,
Könyvtárak,
Albumok*

*kötését és aranyozását, ugyisintén raj-
zok kasirozását, passepartoutok, papir-
reklámláblák aranyozását, pontos és tar-
tós kivitelben, szolid árak mellett készít*

Gárdos Ferencz

könyvkötészete
Szatmár-Németi, Deáktér 7.
Halmi-ház.

*A f. évi szatmári kiállításon jó mun-
káért BRONZÉREMMEL kitüntetve.*

Bertha Károly műkertész
Szatmár, Deáktér 2. sz.

Minden idényben mindennemű
:: élővirág díszmunkák ::
alkalmi-, menyasszonyi-, ko-
szoruszlány- és mellsokrok. —
Alkalmi-, ravatal- és sirkoszo-
ruk, sircsokrok a legizlésebb
kivitelben, jutányos árban pon-
tosan és gyorsan készíttetnek.
Vidéki megrendelések különös
gonddal elintéztetnek. Park- s
kert-rendezések vállaltatnak.
Sürgőnyezim: Bertha kertész
Szatmár. — Telefon-szám 27.

Magyarország legrégibb egyházi szerek és zászlók gyára.

OBERBAUER ALAJOS UTÓDA

Alapított 1863-ban BUDAPEST, V., VÁCZI-UTCZA 41. SZÁM. ÖTSZÖR
GYÁR ÉS RAKTÁR: kitüntetve.

Czégtulajdonos: Kronberg Jó-
zsef a Ferencz József-rend
lovagja, Klotild főhercegzasz-
szony ő cs. és kir. fensége
és Magyarország herceg-
primás Ur Ő-Eminentiájának
udvari szállítója.

Egyházi és egyleti zászlók,
éroz- és faárak.

Árjegyzékek és költségtervezetek
díj- és bérmentesen küldetnek.

A budapesti, váci, központi és egyházmegyei,
valamint a nyitrai, pécsi, székesfehérvári, győri
és gyulafehérvári oltáregyletek, továbbá a
kassai egyházmegyei műszaki iroda és a cs.
és kir. hadseleg szerződött szállítója.

Telefon 167-34.

Ajánlja: miseruha és egyházi
szerelvényekből dusan föl-
szereit nagy raktárát, mely
bővelkedik gót-, román- és
reneszansz-stilű ruhákban, va-
lamint pontifikáló szerekben,
stb. stb.

Első magyar varrógép üzlet!

Mindennemű legjobb varrógépek, karácsonyi és új évi legalkalmasabb
ajándékok kaphatók

KALIK LAJOS varrógép- és gramofon-

kereskedésében Szatmár, Széchenyi-utca 13., sz.,
a gör. kath. templommal szemben.

☞ Mindennemű varrógépek pontos javítása ☞
jutányos árban.

Varrógéprészek, hanglemezek.

Legjobb varrógépek raktára

Beszélőgépek nagy raktára

Hirdetések jutányos árban
közöltetnek.

Teljes uri kelengye 50 koronáért!

3 drb kitünő minőségű fehér ing (piqué mell)
3 drb legujabb szines ing (keresztcsikos kemény)
3 drb elegáns háló ing (szines bordür)
6 drb alsónadrág Ia. köpper
6 drb elsőrendű gallér (minden façon)
6 pár szines vagy fehér kézelő
6 drb finom batiszt zsebkendő
1 drb legujabb magánköttő

*Ezen kelengye bárki által vételkényszer
nélkül megtekinthető, melynek elsőrendű
kiviteléért cégem 3 éves jóhírneve szavatol*

KARDOS DIVATUDVAR
KAZINCZY-U. 4.

KARÁCSONY.

Az olajfák hegye.

— Alfred de Vigny. —

Fordította: MAGYAR BÁLINT.

I.

Azután meg éj lett. Jézus egymagába'
Haladt az ösvényen. Hófehér ruhája
Mintha egy kísértet vállain libegne.
Lentebb, a köves domb alján lepihenve
Már rég aludtak az álmos tanítványok;
Illatos olajfák lombja szakadt rájuk,
Amiket ijesztve himbált a homályba'
Baljóslatú szellő. Hosszan, meg-megállva
Ment Krisztus az úton búsan mindhalálíg.
Szeme-fénye korom éjszakára válik.
Reszkető karokkal, aláhajtott fejjel
Járt, mint gonosz úton járó gonosz ember,
Kinek ismerősebb a meredek, árok,
Mint másnak az ösvény. Egyszer csak megállott.
Getszemán kertjében térdeire omlott
S míg a földön sajgott az isteni homlok,
Szeme föltekintett, szava fölesengett:
„Atyám!“ . . . De az égből semmi szó. A csendet
Semmi se' zavarja. Most fölíjed, felkel
És ahogy elindul haladó léptekkel,
Arca belevész egy reszkető falombba.
Mire ismét feltűn, látni, már halomba'
Csöpög a fejről fagyos veritéke.
Az alvókhoz indul rettenetes-félve.
„Nem tudtok-e vélem virrasztani?“ — mondja,
De azok pilláját nehéz álom fogja.
Még Péter is alszik. Visszamegy a kertbe
S Ó, az Ember-fia, ég felé esengve,
Mint éjjel a csendes egyiptomi pásztor,

Föltekint az égre, de nem egyszer, százszor:
Valamely csillagról nem jön-e hát angyal?
De felhő borúl az égre, gyász-szallaggal
Körülszegett felhő, mint özvegy ruhája,
A mennyei angyalt mindhiába várja.
Megjön a sötétség réme. Remeg, reszket,
Féli gyász-halálát, féli a keresztet.
Már eddig is mennyi fájdalom volt, mennyi,
Amióta eljött embernek születni.
Minden sebe újra fakad emlékébe'
S nincs vigasztalása, csak fájó reménye.
„Atyám!“ . . . Háromszor is mindhiába mondja.
Csak a szellő sóhajt. Leroskadt a porba.
Nehéz tusájában, amikor leomlott,
Elfogták a lelkét bús-emberi gondok.
Megingett a föld és messzire-kiáltón,
Mikor Isten elé hullott a Megváltó.

II.

Igy szólt: „Hadd éljek még, Atyám, óh ne tétess
A végső szó előtt könyvemre pecsétet.
Nem érzed-e, hogy sir, kezvedbe' hogy reszket
Testemmel az egész nagy emberi nemzet?
Fél az árvaságtól. Bús özvegyek módján
Sirat, aki új szót hoztam s elhagyom már.
Általam a szikkadt földbe csak egyetlen
Nagy-ígét hintettél, de hogy elvettem,
Szent, tiszta szavadnak bája, édessége
Elért a nagy ember-család nagy szívébe.
Megrészegítette. Jobb lett, égi szép lett:
Elhoztam földre a — testvériséget.“

„Atyám! Hogyha meglesz, mire küldve lettem,
Ha már Istent a bölcs képébe rejtettem;
Ha már megfizettem az emberek árát

S kivívtam a testért a lelkek világát;
Ha már a valóság helyett csak a képet
Látják s a harc helyett hallanak ígéket,
S mintha kincsek helyett a garast hagynám itt:
Hagyom vér helyett a bor pezsgő hullámit,
Hagyom test helyett a kovásztalan ostyát;
Ha már szenvedésem az időt megosztják
Bús szolgálidőre és szabadra: Isten,
Engedd, hogy a multa véresem lehintsem,
Hogy lemossam; engedd, hogy e piros cseppek,
— Pezsgő vére a nagy isten-szeretnek, —
Egyik felerészben azoknak fejére
Hulljanak, akik csak lesznek a jövőbe',
S beszédjünkkel Téged itéletre hívnak,
Mondván: „Szabad ölni a jót is, csak bírd!“
A messze jövőbe', tudom, hogy születnek
Üldöző királyok, hamis bölcsek, szentek
És rontani fogják, amit építettem,
Rosszul magyarázzák nagy — isteni — tettem:
Az embermegváltást. Még itt vagyok, élek,
Szavaimba már is beviszik a mérget.
E zavaros kelyhet vedd el, Atyám, vedd el,
Keserűbb ez nékem, mint az epe-tenger.
Kezemben a hegyes szögek, oldalomba'
A lándzsa, az ostorcsapás, a goromba
Koszorú, kereszt, óh egy sem olyan éles,
Mint amit a lelkem épp' emiatt érez.
Ha istenek szállnak kegyesen a földre,
Lábaik nyomának egyszer s mindörökre
Látszani kell mindig ott a göröngyöknél,
Hol csak sebek nyílnak, hol csak fájdalom kél.
Ide hívott engem, engem is a bánat.
Hogyha visszatérek, két kis angyalkamat
Szeretném itt hagyni, hogy az ember csókja

A karácsonyfa magva.

Irta: BODNÁR GÁSPÁR.

— Eh! Lári-fári! Jézuska, angyalok,
Bethlehem, csillag! No meg az a karácsonyfa.
Ennek a magvát is a papok vetették, szórták
szét. Kiszedjük! Elpusztítjuk ám!

— Komédia! Jámbor, buta népek való
komédia. Meg csalás is. Megcsaljuk a gyermekeket.
Valósággal — megcsaljuk! No igen.
Mert ha majd a valóra ébrednek, — és mi
korán; ha az élet megmutatja a maga igazi
portréját: majd szemünkbe vágják: „Hazud-
tatok! Megcsaltatok!“ Hiszen mi csak ördö-
göket, bukkott angyalokat látunk. A kará-
csonyfa meg töviseket termel.

— Igen, óh igen! Én a gyermekeimet
nem csalom meg. Hadd tudjanak mindent.
A megismerés századában élünk. Valóság és
valóság mindenben. Semmi költészet. Semmi
enyelgés! Jézuska, angyalok . . . no hát?
A karácsony-fának pusztuljon még — a
magva is.

Igy deklamált a huszadik század em-
bere a kaszinóban. Már mint Borszai Arthur
ur, szabadgondolkodó és beázott testvér, már
jóval a karácsonyi ünnepek előtt. Voltak, akik
igenlőleg bólingattak. Mások némán, szótlá-
nul hallgatták a kultur-csömörnek ezt a nyi-

latkozását. Csak egyetlen egy öreg ur akadt,
a ki csendesen, de mélységes harangszóként
ennyit jegyzett meg:

— Azt a magot pedig nem fogjátok ki-
pusztítani. Oda hull a te házad talajába is.
És akaratod ellenére . . . Karácsonyfa lesz
belőle.

* * *

Borszai ur pedig fölényes szuverénség-
gel lemosolyogta az öreg urat. A vén szá-
marat. És még daczosabban, még merészebb
elhatározással mondogatta:

— Megmutatom. Az én házamban nem
ver sziket ez a mag. És nem nő ki az a
karácsonyfa. Angyalok nem fognak lebbenni
felettünk. A Jézuska se keres fel minket.
Az én házam a huszadik század kultur-háza.
És punktum.

Mikor pedig jött a karácsony ünnepe,
fogta gyermekeinek kezét és elvitte — a
kereskedésekre. A kalmárokhoz. És vett
nekik drága apróságokat. Kis órát, kis gyü-
rűket ezüstből, aranyból. Sok-sok drágasá-
gokat. Aztán tizszer is, meg huszszor is
hangoztatta:

— Ezt én veszem nektek. Pénzért.
Értitek?

A gyermekek bólintottak kis fejcséké-
jükkel. De lelkük ott repdesett a szegény
gazdálkodó házában. A melyik a kastélyszerű
lakásuktól . . . le a kert végén állott. Ott
nincs, a kik Miskának meg Erzsikének drá-
gaságokat vegyenek. Hiszen olyan szegények.
És mégis várnak. Olyan boldogan várnak.

Miért is nem vagyunk mi is szegények, gon-
dolta lelkében a kis Erzsók: Akkor nekünk
nem a boltosoktól, a kereskedőktől kellene
pénzen venni ezeket a drágaságokat. Hanem
angyalok hoznák. A jó Jézuska küldené.

* * *

Aztán némán, szótlánul hozzák haza
a drágaságokat. Az apja csak kérdezi, csak
firtatja:

— Meg vagytok elégedve? Sok pénzt
hagytunk ám ott.

De a gyerekek csak a fejükkel bólint-
gattak. A szívükben mást, valami titkosat
éreztek.

— Csudálatos, mondogatja az apa.
Ezek egy cöppet se' tudnak örülni. Olyanok
mint a bábok. Akár a báb kezébe adnám az
ajándékokat. Pedig sok pénzt adtam érte.

. . . És közelgett . . . meg is érkezett
a szent est. A gyermekek, mint valami csön-
des, gubbasztó galambok húzódtak meg a
szegletben. Egyszer-egyszer mélységesen
egymásra néztek. Suttogtak is. Mikor pedig
már sok-sok vendég érkezett: nesztelenül
osontak ki — a szobából. A szobából az
udvarra. Az udvarról — a szegény gazda-
ember bogárhátú kis házába.

Csöndes volt az utca, mintha a lebu-
kott est is remegve várná a nagy eseményt.
A kuvaszok sem ugattak. Embert se lehetett
látni az utczákon. Az égen minden csillag
kigyult. Mintha ma millió és millió angyal
gyujtotta volna fel őket.

Ki vezeti azokat a gyermekeket? Ki

Kávét

legjobbat és
legolcsóbban
beszerezhetünk

Benkő Sándor

kávékereskedőnél Szatmár, Kazinói-utca 16.
„MOKKA“ keverék özégem különlegessége
1 kgr. 4.40 korona. Villany erővel pörköltve

Fakadjon, hol lábam a föld sarát róttá.
Jöttem, hogy itt hagyjak bizalmat és boldog
Reményt, mit az éden ifju szive hordott.
Elmegyek s ugyan mit hagyok itt helyettem?
E köpenyt, amelyben vándorolni keltem
Nyomorgó utamra, — melynek egyik szélét
A Szenvedés tartja, másikat a Kétség.

Szenvedés és Kétség. Tudom, mindkettővel
Egy szó végez egykor. Nem a Teremtővel
Szállok perbe: miért hagyja őket élni?!
E vádam az egész nagy teremtést éri.
Nyiljon ki a Lázár sirja s ő a titkot,
Mit az ember szive mindenkor áhitott,
Hozza el magával, tartsa emlékében
A sir tanítását. Beszéljen, beszéljen:
Mi marad belőlünk; elpusztul-e minden?
Mi az, amit minden lénybe önt az Isten?
Mi az, hogy feléje fordul, eseng, áhit
A világon minden s ő várja fohászt?
Miért tudjuk ezt és miért nem a többit?
Ott a csillagokban, mik az eget töltik,
Élnek-e? Bűnösök? Meg vannak-e a váltva?
Mi vagyunk a földért? Ő van értünk? Hát a
Szép gyermekmesében van-e csöpp igazság
S a misteriumban kevés világosság?
Mit tud a tudatlan? Mért van gonosz, némben?
Miért van a lélek a test börtönében?
A két tágas út közt — a nyugalmas béke
És a szenvedélyek útja közepébe' —
Mért nincs gyalogösvény? Mért nincsen középút,
Hol a lemondás van és a törtetés fut?
Miért függ felettünk az a végzetes kard
Mindig és örökké: a halál? Mért nem hagy
Percre se nyugalmat szegény természetnek?
A jót meg a rosszat csak véletleneknek
Tekintsük-e, vagy tán világfentartója
— A világ két sarka — lennének valóba?
Miért diadalmas a rossz? Vak útése
Mért halálos egyként ifijura, vénre?
S a nemzetek valjon olyan asszony-nép-e,
Kiket örök eszmék szép csillagos fénye
Vezet, avagy gyermekesereg, mely botolva
Jár-kelet a sötétben búját panaszolva?
S majd amikor egyszer a nagy homokóra
— Mely az időt méri — örök nyugovóra
Integtet, majd akkor kegyelmes szemednek
Egy szent pillantása, egy szavad, szivemnek
Egy sóhaja, egy jel: szentséges keresztem,

ad nekik biztosságot ebben a mélységes nagy
csendességben? Hiszen még a tolvaj szive is
megdöbben-dobban... és ezek a gyermekek
félelem nélkül jutnak a bogárhátú kis házba.

És ott találják az egyszerű *karácsonyfát*
szép fényes világításban. Ott találják *Misit*
és *Erszököt* kimondhatatlan boldogságban.
Amint perdülnek a karácsonyfa előtt. Amint
lepkékként röpdésnek. A mint rávetik azokra
az egyszerű kis cukorkákra, mézesbábokra
papirlánczokra, színes lámpákra boldogságos
tekintetüket. És ők is, a kis szökevények...
ugrálnak, tapsolnak a boldogságtól. Megölelik
a szegény szülők gyermekeit, mintha egygyé
lennének, összeforrnának. Oly boldogság, oly
öröm költözik abba a szegényes házikóba,
hogy senkinek nem jut eszébe... kérdezni:
Kivel jöttek? Ki kísérte? Szinte biztosra
vették, hogy őrző angyaluk vezette ide.

* * *

A nagy házban, a Borzsai ur házában
pedig ezen idő alatt nagy rémület csapott le.
Mint valami sejtelmes, fekete szárnyú éjjeli
madár... úgy csapott le a kétségbeesés:

— Hova tűntek a gyermekek?

Keresik őket szobáról szobára. Halk
zokogással hallszik az asszonyi jaj az udva-
ron. S jön a rémítő válasz:

— Nincs! Nincs! Nincsenek!

Végre nehéz, kínos bizonytalanság után
a gazdálkodó ölben érkeznek a gyermekek.

A házi ur felpuskaporozva fogadja őket.
De az asszony, az anya közbe lép.

Elég lesz-e valjon, hogy a gonosz lelken
Győzelmet arasson, karmait kinyissa
És a fogoly embert — szabadságra hívja??
Világos lesz majd, ha mindenki megtudja:
Honnan jött, miért lett, hol végződik útja?*

III.

Igy szólt a Megváltóisten az Istenhez
Még térdein állva, de már lassu-csendes
Fölkeléssel fölkel. „Atyám, óh legyen hát,
Amint Te akartad!” — mondja. Borzadalmát
Kétszeresen érzi a kinnak, halálnak.
Többé azt se látja, hogy az éjszakának
Márványa sötétlik körötte. Sötét volt.
Sehol egy sugárfény, sehol egy fehér folt.
Nincs csillag, se hajnalfény, se lelki béke.
A koromsötét föld remegett az égbe'.
A fák között léptek zaja és utána
Fellobog a Judás áruló fáklája.

Csend.

A kertben, ahogy a Szentírás beszéli,
Szólt a Megváltóisten. De most éji
Csönd övezi ajkát. Itt hagyott magunkra,
Néma, hallgatag és nem hajlik szavunkra;
Hiába esengünk, mert az Igaz elment
És örök beszédje az isteni csend lett.

Ujabb magyar költők.

Husz év költői termelésének a javát
akarja a Nyugat kiadásában és Elek Artur
szerkesztésében megjelent antológia bemutatni.
A szerkesztő valószínű általala minden je-
lentősnek tartott poétától adott szemelvényt,
mert olyan költőktől is találunk poémákat a
gyűjteményben, kiknek a lírai költéshez leg-
főbb csak annyi közük van, hogy pályájuk
lelejárásán megpróbáltak a kötött formával
is s elszórva megjelentőlük egy-egy köl-
temény. Irásuknak súlypontja inkább prózai
dolgozatokra esik s ők maguk is prózairók-
nak tartják magukat, nem pedig versköltők-
nek. Már pedig ha ezek is helyet találtak
ebben az antológiában, akkor egyetlen egy
vérbeli poétának sem lett volna szabad ki-
maradni belőle. Mégis sok nevet hiába ke-
restünk, akiknek műveiből egy jöttányit sem
láttunk. Elek Artur könyvében hosszú listát
tenne csak neveiknek megemlézése is. Szó
nélkül nem hagyhatjuk ezt és szükségesnek
véljük egy pár névnek, kik kimaradtak, ide-
iktatását. Kezdhetjük a sort Vajda Jánossal,

— Köszönjük... az Isten áldja meg
magát. Ugy-e a *karácsonyfa* vitte őket oda?

Borzai figyelni kezd... Szemében
látszik, hogy egyszerre változik, bontakozik
haragjából.

— Még valami, nagyságos uram. Szól
a gazdálkodó ember. A gyerekek elhoztak
egy kis gyűrűt és arany órát. Nem vettük
észre, mikor oda tették a karácsonyfa alá.
Jó, hogy a gyerekek szeme tüstént rajta
akadt és kiáltották: „A Jézuska... ni a
Jézuska ezt most küldötte az angyalkákkal.”

— Az angyalkákkal, a mi gyermekeink-
kel — ölelte, csókolta a kis leányt, azután a
fucsát az anya.

Az apa pedig komoran állott ott, mint
az elítélt, mikor benső, igaz vallomását adja:

— A *karácsonyfát* bizony hát nem ta-
lálták ki. Az égből hullott a magva. És em-
beri kéz azt ki nem pusztítja a szivek, a
családokból. Most ez a *mag ide hullott*...
mi hozzánk. Jövendőre már szép *karácsonyfa*
lesz belőle.

... A toronyban megszólal a nagy
harang. Borzsai ur lelkében is huztak egy
harangot. És ez a harang, mint a távolból
jövő hang visszhangozta a vén ember
szavait:

— Azt a *magot* pedig nem fogjátok ki-
pusztítani. Oda hull a te házad talajába is.
És akaratom ellen is *karácsonyfa* lesz belőle.

Komjáthy Jenővel, Rónay Istvánval és elju-
tunk a szerencsétlen véget ért Tóth Bélához
(nem az esti levelek íróját, hanem az öngyil-
kos upesti tanítót értjük alatta), Szomor
Károlyhoz és Dózsey Ferenczhez. Az élők
közül csak Csizmadia Sándort, Harsányi
Kálmánt és a mélyen járó Hangay Sándort
soroljuk föl. Láthatjuk a fenti nevekből is,
hogy mennyi jeles erőt nem tartott a szer-
kesztő arra érdemesnek, hogy helyet szeri-
son nekik abban a könyvben, amelyikben
Kemény Simontól, Füst Milántól, Barsai
Fehér Gézától két-három szemelvény is nap-
világot látott.

Az antológia szerkesztője a jelen köl-
tői nemzedéket akarta csak bemutatni, a
mely generációnak a virágzását csak öt-hat
évre vezeti vissza és szerinte ennek az új
mozgalomnak megindítója, és szellemi édes
apja Ignotus volna. Az új poétáknak ifju
csapatát mégsem akarta teljesen izolálni a
multtól és hogy ezt a separtaiót elkerülje,
besorakoztatta kötetébe a mult évszázad
utolsó tizedének lantosait is és a vezéri pál-
czát Kiss Józsefnek nyújtotta át a nagylelkű
szerkesztő.

Összegezve a fentieket, azt látjuk,
hogy a magyar líra utolsó husz esztendejé-
ben az uralkodó napok Kiss József és Ig-
notus voltak volna.

A két vezető szellemnek illeten való
meghatározása után, a két korszakot is
igyekszik pár szóban jellemezni Elek. Nagy-
jában a következőket mondja róluk: az idő-
sebb nemzedék poétái Kiss József nyelvén
zengették el érzelmeiket, és a kiknek derüs
költészete harmoniába olvad össze. Csak
itt ott töri át ezt a nyájas, barátságos fölfö-
gást egy-egy vergődő lélek panaszos siráma,
aki sirva, jajgatva kutat az ismeretlen üdvö-
zítő szellemi Kánaán után, a hol vergődő
lelke nyugalmat találhat. Ezen kutatók kö-
zött lett volna legkiválóbb Ignotus, kinek
költésében Elek, mintegy sürítve találja az
ujakat, a modernekek gondolat világát.
Azonban Ignotus és társainál még csak a
megérzés, a sejtés stádiumában vannak azok
az eszmék és gondolatok, a melyek a legu-
jabb kor nemzedékében már az öntudatoság
bélyegét viselik homlokukon. Az előbbi gene-
ráció ábrándozó, a mai az sötét világ néz-
letű, s az életben teljesen csalódott emberek
csapata, akiknek költészetét teljesen átjárta,
átítatta a fájdalom. S nincs olyan nüansza
a fájdalomnak, melyet ki ne tudnának fe-
jezni. Minden szavuk a szivükből fakad s
pirosuló vérükkel írják sötét poémáikat; a
melyek azután nemesek a tartalom ujszerű
voltával, de a nyelv és kifejezésmódok, a
költői képek ujdonságaival is hatnak. Nyelv-
művészek, akik ujjá alkották a magyar köl-
tői nyelvet.

Látjuk ezekből, hogy Elek eléggé föl-
dicséri a maga portékáját és látó szemével
egy-egy új zsenit lát fölbukkanni minden
holnapos és nyugatos poétában. Állításai
azonban nem mindig állják meg a sarat s
ugy látszik, éles látását elhomályosította egy
kissé a barátság és az elfogultság legalább
is egyes irányzatokkal és személyekkel
szemben.

Legelső tévedése a két nemzedéknek
az irodalom keretei közé való beillesztésé-
ben, valamint Kiss Józsefnek és Ignotusnak
mint vezető szellemeknek, a homloktérbe
való beállításában van. Miben áll például
Kiss József nagysága? Miben vágott ő új
csapásokat a magyar líra mesgyéjében? Egy-
ben, egyetlen egyben volt új csak Kiss és
ez a zsidósága. Zsidó tárgy és hátterű ver-
seiben jelenik meg nálunk először a zsidó-
ság, mint költői téma. Ő a zsidó eszméknek
és zsidó érzelemvilágnak első apostola ná-
lunk. Más új elemet hol találni Kiss költé-
zetében? Balladáin, dalain és elbeszélő köl-
teményein nem érzik-e meg első pillanatra
rögtön Arany János hatása? volt-e hivebb
követője Aranynak Kissnél? De a ki maga
is csak tanítvány, az nem lehet egy irány-
nak vezéralakja. Hiszen ő is bolygó csupán,
ki kering a nap, vagyis Arany körül. Talán
csak azt nem gondolja Elek, hogy a zsidó
szellem uralkodott volna a XIX. század
utolsó tizedének irodalmán s ebben a szel-
lemben verseltek volna költőink? Ha helye-

sebb mértékkel nézte volna át ezt a korszakot, akkor semmi esetre sem helyezte volna előtérbe Kiss József alakját, ki tulajdonképpen az Arany-iskola utolsó mohikánja. Ennek a korszaknak legjellegzetesebb versalakja a könnyed, lebegő dal, melyet a páratlan verselési technika és tiszta rimelés jellemez legjobban. S tárgyuk a szerelem, amely hol boldoggá, hol meg boldogtalanná tette költőjét. Kiss József nem volt igazi szerelmes szívű poéta sohasem, amint mestere Arany János se volt. Ez az elmúlt korszaka líráknak leginkább kifejezésre jutott Heltai Jenő és Makai Emil munkáiban. Ezeknek a megemlézése ilyen célzattal sokkal helyesebb és igazabb lett volna, mint Kiss József szerepeltetése.

A másik irányító szellemet Ignótus személyében vélte Elek fölfedezni. Ez ellenében van a Holnap eddigi fölfogásával, mert ők maguk is Vajda Jánosban keresik szellemi ősiüket. Ezért nem volt volna szabad kihagyni Vajdát ebből az antológiából. Ő rajta kapcsolódik be a magyar líra történetébe az ujaknak, a modernnek munkálkodása.

Vajda János hatalmas egyénisége a pessimizmusban csucsosodik ki. Mély világfájdalom, keserűség ömlik el költészetén, a mely keserű hangulat csak olykor-olykor az érzéki szerelem mámorában olvad föl. Saját kora nem értette meg. Az ujaknak jutott az a nagy feladat, hogy Vajda János erős talentumát kellőleg méltányolni tudták és most jön Elek s Vajdát egyszerűen elsikkasztja kicsiny antológiájában, hogy helyébe becsépezzék Ignótus alakját. Nem akarjuk Ignótust, a kiváló poétát bántani, csak az igazságot volt szándékunk megállapítani és kimutatni Elek könyvének hiányait, aki ezen antológiájával a célját nem érte el, mert nem tudta úgy összeállítani művét, hogy az tényleg teljes képét adta volna az új magyar költészetnek.

A költők betűsorban vannak csoportosítva a kötetben. Ennek a módszernek az a hátránya, hogy aki nem ösmerős az ujabkori magyar lírai irodalomban, az nem tud tájékozódni. Olvassa a különböző poéták verseit, de nem tudja, hogy melyik hová tartozik. Módszere mellett előfordul ilyen egymásutánja a szerzőknek, hogy pl. Bárd Miklós után Bodor Aladár és Bródy Miksa, vagy Somlyó Zoltán után Szaboleska Mihály következnek a sorrendben.

Sokkal jobb lett volna bizonyos irányzatok szerint csoportosítani a költőket és minden szakasz előtt rövid pár sorban jellemezni a fölvetett költőket. Már magában a beosztásban is föl kellett volna a szerkesztőnek tüntetni a fejlődést, ha ezt megcselkedte volna Elek Artur, akkor nem mondhatta volna azt az abszurdumot, hogy az új irányzat csak öt-hat esztendő múlta tekinthet vissza és a modernségnek megindítója Vajda János nem sikkadt volna el az antológiából. Igaz, hogy ez a munka, a fejlődést feltüntető beosztás több gondot és időt igényelt volna, mint a mostani kis bevezetésnek megszerkesztése, de legalább hasznos munkát végzett volna a szerkesztő, míg most könyve nem egyéb, mint 49 magyar poétától egymásra dobált verseknek gyűjteménye és csak a verskötetek számát szaporította eggyel a szemelvények kiadásával. A Nyugat kiadásában megjelent munkát Falus Elek czimlapja disziti és a kötet ára 3 korona. Aki a modern versek iránt érdeklődik, annak nyújthatnak szórakozást a fölvetett költemények, de irodalomtörténeti szempontból semmi jelentősége nincs.

Dr. Barna János.

Aki szép és olosó ajándékot óhajt vásárolni, az menjen el a színházzal szemben levő óra és ékszer üzletbe, mert ott találja a legdusabb választékokat valódi arany és ezüst ékszerekben, ugy-szintén valódi ezüst és chinai ezüst dísz-tárgyak, mindennemű zseb- és fali órákban. Tisztelettel örv. KEPES DÁVIDNÉ Szatmár, a színházzal szemben.

Égbe emel fel...

Olyan búbajos édes lehellet

Csapja meg arczom... *A csókja rezget,*
Szívemben érzem!... *S angyal jön értem,*
Égbe emel fel...

Égbe emel fel... *Mennyei ének,*
Mennyei vigság a szent kíséret...
Szűzies álmok szárnyain szállók,
S az Urhoz érek...

Az Urhoz érek... *Szívet hoztam,*
A gyarló szívem, — *bekefiagytottan.*
S égi szerelmet, a *boldog mennyet*
Szürcsöli ottan...

Szürcsöli ottan... *Telve a mézzel,*
Telve csordultig az *Ur szívével...*
S eloltva szomja, *bánatos gondja*
Isteni vérrrel...

Isteni vérrrel, *forró meleggel!...*
Nem bírok, *oh nem boldog szívemmel!...*
Ugy szeret engem az *édes Isten:*
Égbe emel fel!...

Horváth Jenő.

A nevelés alapjai.*)

Az önismeret értéke.

Tudjátok-e gyermekek, melyik a legsötétebb földrésze a világnak? Afrika talán? Nem, nem Afrika. Ezt a földrészt úgy átkutatták már minden irányban a bátor utazók, hogy ha megnézik Afrika térképét, alig látok azon egy-egy üres foltocskát. Hegységek, folyók, tavak rajzait látjátok ott; ismeretesek a képei, sőt ujabban az egész kontinenst átszelő vasút építését is tervezik már.

Nem, a lesötétebb földrész nem Afrika, hanem az emberi szív. Mert könnyebb dolog volt a Nilus forrásainak fölfedezése, — bár több mint ezer évbe került is az, — mint eljutni az emberi tettek legtitkosabb szívbeli forrásáig. Vajjon miért van ez így! Tulajdonképp azt kellene hinnünk, ugy-e, hogy megfordítva áll a dolog? Hisz hogy egy-e, hogy tettünk megismerjük, csak ömagánkat kell megkérdeznünk, nem kell vad törzsekkel harczba állnunk és óriási fáradsággal járó utakat megtennünk az afrikai nap perzselő tüzeben! Milyen nagy, áttörhetetlen akadályok azok, amelyek a saját bensőnk felkutatásának útjában állanak? Lássuk csak! — Ha például egy igaztalanságon ér valaki titeket, meg tudjátok-e nevezni mindjárt, ha kérdezi, hazugságotoknak igazi forrását? És vajjon miért nem? — Látjátok, milyen kevésbé ismeritek a ti legsajátabb földrészeteket! Különben rögtön megmondhatnátok. De félünk azoktól, amiket önmagunkban fölfedezhetnénk; rut tulajdonságokra nem szeretnénk akadni és ezért sohasem igen lesz komoly dologgá az a mi fölfedező utazásunk. Annak a legbátrabb fölfedezőnek, aki egy oroszántól meg nem ijed, sem az emberektől, saját bensejének felkutatására igen sokszor nincs elég bátorsága. Óhajtja azt hinni, hogy mindent az emberiség iránt való szeretetből tesz s magával mit sem gondol; de ha jól vizsgálódnék bensejében, meglehet arra a fölfedezésre jutna, hogy tetteinek legnagyobb része Dicsőségvágy-hegységből ered, mások a Kalandvágy nevű rengetegből fakadnak, s az igaz Szeretet csak igen kicsiny erecske, amely utközben a főforrásokba szakadt, amelyek elnyelték azt. — Dehát nem mindegy-e, bármely forrásból eredjenek is tettei? A földolog talán mégis csak az, hogy nagyot, hasznosat műveljen. Nem mindegy-e, akár a gőz, akár a villamosság viszi a vonatot? Ez természetesen mindegy; akár gőz akár villamosság. De képzeljétek el, hogy volna egy más

*) Fr. W. Foersternek. a zürichi egyet. tanárnak, a ki protestáns létére a katolikus egyház nagy nevelő erejét hirdeti, „Lebenskunde” cz. művéből.

olyan hajtó erő is, amely még nincs az ember hatalmában, amelynek parancsolni nem tud, amely utközben explodálhat és az egész járóművet tönkre teheti; akkor is mindegy-e, hogy melyik hajtó erőt választjuk? Epen ilyen dolog az is, ha az embert a dicsőségvágy, kalandvágy hajtja, viszi. Egy darabon nagy, hasznos dolgokat művel talán, azonban sohasem tudhatjuk, mely pillanatban lesz romlására önmagának és mindazoknak, akik benne bíznak. Mert a vágy a dicsőség és kalandok után, több-több táplálékot kapva, egyre erősebbé, nagyobbá burjánzik lelkében és nemsokára erősebb lesz az, mint az ember lelkiismerete, mint az igazságszeretete; és ha ez így van, akkor már ő elveszett. Ezért olyan mindennél fontosabb az, hogy önmagunkat megismerjük. Hogy idején megtudjuk, milyen gyomok akarják hatalmába venni szívünket. Nem tapasztaltatok-e, hogy a mérges gombák is az erdőnek olyan részeiben nőnek legjobban, ahova napfény nem ér? Az emberi szív mérges gombái is buján tenyésznek ott, ahol az önismeret nem világít. Szüleitek leginkább csak akkor veszik észre rossz hajlamaitokat, amikor már annyira megerősödtek azok, hogy ki sem igen irthatók többé. Ti magatok ismerhetitek föl legkönnyebben már első hajtásaikban ezeket a növényeket. Némely rák-betegséget operálni lehetne, ha már akkor fölfedeznék a bajt, amikor az még csak kicsiny daganat valahol a test belsejében. De sajnos, leginkább csak akkor vesznek arról is tudomást, amikor már sok szövetét megmérgezte az a testnek.

Legnagyobb akadálya az önismeretnek épen az, hogy mindenki szeretné becsülni önmagát és azért vonakodik igazi nevelőkön nevezni rossz vagy neveléses tulajdonságait.

— Oh, ő mindent csak hiuságból tesz — mondjuk sokszor mások felől, de ha magunk cselekszünk pusztán hiuságból, talán azért hogy híressé, ismeretessé legyünk, könnyen elhitjük önmagunkkal, hogy csupa nemes indító okból tesszük. Amint a növényeknek vannak védelmi berendezéseik a rovarok, a hideg ellen, ugy vannak az embereknek is védelmi gondolataik a saját tetteik számára, hogy azokat önmaguk előtt szépítsék, fehérre fessék. Ha valaki feledékeny volt vagy, udvariatlan: „Nem volt rá időm”, mondja és elhiszi önmaga is. Ha valaki a születésnapjára tortát, — persze csupán falánkságból — a kisebb testvére előtt megeszi: „Nem akartam, hogy a gyomrát megrontsa”, magyarázza aztán a dolgot.

„Góg a csapások előhírnöke”, mondja egy német közmondás. Ugyanezt mondhatjuk az önámításról is. Mert ha valamely nép, vagy akár az egyes, saját hibáit nem ismeri, azokkal szemben vak, bizonyosra vehetjük, hogy az romlásra jut. Épügy, mint az a hajó, amelynek kapitánya nem tudja hajszálig menő pontossággal kiszámítani, mennyire tért el hajója a szélben, viharban a helyes utiránytól. Ha az utasokat ámitja valótiansággal, azzal a hajónak legalább nem árt; de ha önmagával is elhitei, hogy igaz uton jár, akkor el kell veszniök; mert az oceánt, a szeleket, a szirteket meg nem vesztegetheti, azok csak az igazság hatalmának engednek.

A görög templom.

Bizonyosan olvastatok, vagy hallottatok már valamit a híres delhi i templomról, ahol a jósnő a forró földgázaktól kábultan, háromlábú székén ülve, megmondta jövőjét a halandóknak. Ezen a templomon a következő felirás volt: „Ismerd meg magadat!” Ezt kiáltá oda, mint legelső és legfontosabb dolgot, a görög isten köszöntésül a jövőjüket kutatóknak. Dehát kérdezhetnők, nincsenek-e ennél fontosabb dolgok is, amelyek jobban odaílettek volna a híres görög templom ormára? Például: „Szeresd felebarátodat!” vagy: „Uralkodjál önmagadon!” Miért épen az önismeretet állíták oda, mint legsürgősebb, legbölcsebb dolgot? — Hát bizonyosan azért, mert sem felebarátot igazán szeretni, sem önmagán okosan uralkodni nem tudhat az, aki magát nem ismeri. Aki például nem tudja, hogy ő kíváncsi pletykáló, vagy ingerkedő, gyöngédtelen, az nem is gondol arra, hogy magát fékezze, rossz hajlamain uralkodjék. Hiszen ő pompás fickó! Nem rég Anna néni mondta ezt róla; és ő megbizik ebben az itéletben, bár jól tudja, hogy Anna néni fogalma sincs róla, hogyan állanak nála, ott

bent, a dolgok. Az olyan emberek, akik saját bensejüket nem ismerik, többnyire elbizakodottak. Olyanok ők, mint a megállott órák. Hogy tökéletesnek képzelik magukat, nem is igyekeznek előbbre jutni, hanem maradnak egy helyben. Nem ismertek-e valakit, akinek férfi léte olyan vékony hangja van, mint egy kis fiúnak! Milyen komikus dolog ez! Alig lehet megszokni. De éppen annyira komikus az is, ha valaki testben nagyra felnő, de a belső ember benne hiú, elbizakodott, gyerekes viselkedésű tacska marad. Képzelték csak el, hogy az ilyen tacska már szakálla is van, sőt — mit nem mondok — doktor urnak nevezik őt! — Milyen nevetséges dolog az ilyen! És mindez az önismeret hiányából ered.

Csak az ur igazán, aki ura önmagának! és csak az lesz urává önmagának, akinek helyes ismerete van. A locomotiv-vezető is csak úgy uralkodhatik gépjén, ha annak minden részét apróra ismeri és tudja: mennyi fűtést bír meg a kazán, mely ventilátorokat kell elcsuknia, melyeket megnyitnia, mely részeket kell különösen sokat olajoznia.

A felebaráti szeretettel is ép így áll a dolog. Önismeret nélkül az is lehetetlen. Képzelték el, hogy ti valakivel, talán éppen nővéretekkel, fivéretekkel csaknem összevesztetek. A dolog oka abban is lehet, hogy hangotokban van valami fölingerlő, nyers, vagy gőgös; de ti erről mit sem tudtok és a hibát a másikban keressétek. Vagy nem vagytok kiméletesek érzékeny oldalával szemben s meg-megsebzitek őt, azért veszti türelmét. Ti szereretitek testvéreket s óhajtanátok békében élni vele, de hiába; mindig olyan kelemetlen civakodó hangba csap át végre is a beszédetek. Vannak emberek, akik idővel egészen megkeserednek, magányba húzódnak, mert rájönnek, hogy őket senki sem szíveli; mindenki kitér utjokból és mindenki megtagadja tőlük részvétét, segítségét. Ha idején megtették volna fölfedező utjakat saját bensejökben, talán rátaláltak volna azokra a csunya, visszataszító tulajdonságokra, amelyeknek szomorú magánosságukat köszönhetik. Azért igen mélységes értelme van annak, hogy a híres jóshely, ahova az emberek jövőjüket tudakolni mentek, ezt a föliratot viselte: Ismerd meg önmagadat! Mert az olyan ember aki átlát önmagán, jórészt kezében tartja jövőjét; idején megváltoztathatja megismert tévedéseit, hibáit elvetheti, kerülheti; míg az, aki nem ismeri magát, semmiből sem tanul, mert a hibát másokban keresi.

Képzeltetek például egy gyárost, aki munkásainak mindenféle jótékony intézményeket ajánl, de még affelől panaszkodik, hogy azok iránta hálátlanok. Hát bizonyos, hogy minden osztályban vannak hálátlan emberek; de kérdezze meg önmagát a gyáros, nem hibás-e ő is abban, hogy ajándékainak munkásai kellőképen nem örülnek? Nem adta-e talán nagyon is a kegyes nagy urat, nem gondolt-e keveset arra, hogy az ajándékozás igen nagy művészet? — Vagy nem tud valaki az üzletében eredményt felmutatni. A helyes dolog az volna, ha megkérdezné magát: Miben hibáztam? Elég rendes, vagy elég szorgalmas voltam-e? Előzékeny, udvarias vevőimhez? Van-e elég tehetségem, ismeretem ehhez a munkanemhez? Ha ezekre a kérdésekre becsületesen megfelelt, még szerencsés is lehet. De ha mindent csak a rossz időknél, viszonyoknál tulajdonit, semmire sem mehet, mert annak, akinek nincs helyes önismerete, minden idők rossz idők.

Németből: Florence.

1. Miért gyógyulunk Máriavölgyön?

2. Mert Máriavölgyön a parádi, bikszádi, gleichenbergi, karlsbadi, seltersi, emsi, bártfai gyógyvizeknek valóságos hasonmása van.

3. Máriavölgyi vizek a legkellemesebb, legüditőbb italt szolgáltatják.

4. Máriavölgyi ásványvizet 7/10 literig 6 fillérért tölt bérmentve érkező tiszta üvegekbe a Fürdőigazgatóság.

80

Ifju haldoklása.

*Hova lettél, te, gyermekélet? —
Te álmok napja — napsugaras éj.
Eltűntél — bár rajongtam érted,
Hogy csak emlékként a lelkemben élj.*

*Csalfa decemberi napsugár
Szökken be hozzám, — megjelen a múlt —
E hü barát imbolyog, ugrál,
S közel, a falon bibortüzet gyújt . . .*

*Alig mult pajzán, vidám napok,
Arannyal himzett tündéri mesék . . .
Léleken újra élők azok,
Kik egymást nagyon, nagyon szerették.*

*Megértesz ugy-e jó barátom?!
Egy fájo könyv von arczomon utat.
Te tőled is oly nehéz válnom,
De ész ég ellen hasztalan kutat.*

*Mennem kell, lámpám egyre gyöngül . . .
De más, új lámpám hev tüzzel lobog.
Utamra földi rög nem gördül,
Szívem csak néha csak néha dobog.*

*Tudom, te hü lesz akkor is, ha
Szellő játszadoz a sírom felett . . .
Csókold helyettem meg naponkint
Az edes, áldó jó anya kezét.*

Dickné Horváth Laura.

Siessünk, ne késünk...

A betlehemi pásztorok egymást biztató szavai jutnak eszembe, mikor a magyar katolikus tanítószázalás lassu, nehézkes lépéseit látom. A középkor nehéz, páncélos fegyverzetét napjainkban le kell vetnünk, a fölösleges terhet eldobálni és aeroplán szárnyakon haladni előre . . . előre . . .

A dogmákon, a változhatatlanokon kívül, minden intézménynek átalakuláson, hasonulásra kell keresztülni menni. Ami jó volt és bevált még pár évtized előtt, az ma már idejét mult, nem a lényeg, hanem a forma, amelyikben megjelen. Szeker helyett gyorsvonat, az eleven cigány póstás helyett a dróton megy át a hang, a gondolat. Minden, de minden megjelen a XX. század könnyű harci fegyverzetében.

Azért a katolikus tanítószázalásnak is szakítani kell azzal a hagyományos multtal, mely a Pató Pál nevéhez kapcsolódik. Megváltozott a világ. A formák, keretek recsegnek, ropognak, mert a fejlődő szervezet nagyobb, tágabb munka- és működési teret akar magának lefoglalni. Ezt kicsinyes aggodalmaskodással, és gyerekes félénkséggel megakadályozni nem lehet. Sőt nem is szabad. A kibontott szárny, amely a benne felhalmozott erőből duzzad: hadd szelje, hasítsa a tiszta levegőt. Ellenáram ne gördítsen akadályt elébe.

A katolikus tanítószázalás keresztény szociális szervezkedéséről beszéltek. Egy rövid félév alatt hatalmas tömeg verődött össze ebbe a szervezetbe. Ma 9 ezer tanítót számol. A közös gondolat, nyomorúság, az egymást támogatásának érzete, a jobb jövő utáni vágy egy, egy virágzó, népet boldogító modern katolikus pedagógiának a megeremlése hozott össze bennünket. Nem a felsőbbség, a tekintély elleni lázadás, mint azt keresztény ellenségeink szeretnék elhitetni a felsőbbséggel, hanem egymásra való látással, az egyesületi élet intenzív tételével egy olyan önértékes, bátor, tanult, művelt tanítói kart óhajunk nevelni, amely erőssége az egyháznak és büszkesége lesz a hazának. 9 ezer tanító, ennyi intelligens lélek egy

szervezetben óriási erkölcsi tőke. Igaz, de sajnos, hogy nálunk nem az erkölcsi tőkének van meg az értéke, hanem a vagyonnak, a csillogó aranyak. De én hiszem, hogy egyszer ennek az összegyűjtött erkölcsi tőkének olyan értéke lesz, mit arannyal megmérni nem lehet.

Egy porszemét képezem én is a keresztény szociális tanítók szervezetének. Azért engedtessek meg, hogy magunkat ma még csak egy nyers nagy masszához hasonlítsam. A művész keze már néhány kifejező gondolatot kidomborított ezen a sziklatömegben. De hadd csattogjon a kalapács, hogy mentől előbb emelkedjék ki a művész egész gondolata elevenen.

Akkor lesz a keresztény szociális tanítószázalás egy kész anyag, amikor a szervezet minden egyes tagja a keresztény szociális légkörben fog élni és minden munkáján ez a gondolat vonul keresztül.

Azért nem elég nekünk csupán testünkkel, számunkkal részt venni egy ilyen szervezkedésben, hanem igen is azt kívánjuk minden tagtól, hogy szellemileg is részt vegyen annak munkájából. Ne csak a vezérek dolgozzanak ott erejük megfeszítésével, hanem a közkatona is ragadjanak tollat. Szóval, írassal, tettel folytonos legyen a munka. Ebben éljünk, keljünk és feküdjünk. Így fogjuk kialakítani magunkban az ideális keresztény szociális tanítót, akiben a jövőre óriási feladat vár.

Amint a pásztorok siettek, hogy még a szent éjjelen eljuthassanak az igazság forrásához, úgy mi is siessünk, ne késünk bajainkat ösmertetni. A felébredt tanító pásztorok keltsék az alvókat, fogják kézen az ébredőket és vezessék a bethlehemi Kisdéd által lehozott és hirdetett igazságok forrásához, a keresztény szociálmushoz.

Kocsán Károly.

Mellőzött tanítók, mint az állam mostoha gyermekei.

A „Heti Szemle“ f. é. 42. számában Gál Lajos, a szociális szakosztály választmányának egyik tagja, „A kiéheztetett tábor“ című közleményében önértékeléssel áthatott hangon panaszkodik el a nem állami tanítók sorsát azon sajnálatos oknál fogva, hogy a tanítók újabb lakbérjavítása alkalmával csupán az állami tanítók részesültek méltánylást érdemlő elbánásban, míg a nem állami többszöri jogos kérelmet figyelembe nem vették, a kultuszárca 17 milliónyi korona emelkedéséből nem kaptak semmit.

Cikkirő, volt jeles tanítványom felhívására vonatkozólag véleményemet következőleg összegezem:

Ügyeink védelmére nem találok célra vezetőnek új tanítóegyesületet alakítani, ez sok időt venne igénybe, ügyünk sürgős, halasztást nem tűrhet!

Ugy a szatmár—ugocsa megyei, mint a többi tanítóegyleti elnök hívja mielőbb össze a gyűlést. Ezen gyűlésből terjessze föl kerülete orsz. képviselőjéhez a IV. kath. tanítói kongresszus határozatából a fizetésrendezés és nyugdíjreform ügyében szerkesztett „Emlékirat“ot, melyet az „Orsz. kath. Tanügyi Tanács“ elnöksége e célból a Kath. Tanítóegyletek elnökeihez bizonyára meg is küldött. Kérje föl minden egyesület, kerülete orsz. képviselőjét, hogy támogassák a törvényhozásban a tanítók jogos kívánságát! Erő csak erővel párosulva ad nagy erőt. „Concordia res parvae cresunt, discordia maximae dilabuntur.“

Nagy hibát követett el nagynevű gróf Apponyi volt kultuszminiszter az 1907. évi tanítói fizetésrendezés alkalmával, amikor választalt emelt állami és nem állami tanítók között. Egyenlő képesítés, egyforma munka mellett egyenlő mértékkel kellett volna mérni!

De más tekintetben is különbséget tesz a törvény a tanítók között. Ha az állami tanító kiváló érdemeket szerzett a népoktatás terén, ezért nemcsak a 200 korona személyi pótlékot kapja meg, hanem az igazgatói

cimet is, míg a nem államiak igazgatói címe még mindig késik. Pedig a hadnagy is örvend főhadnaggyá történt előléptetésének s a különböző hivatalokban is alkalmazzák a fokozatos, igazságos előléptetéseket. Csúpan a nem állami tanítók maradnak meg tanítói címmel, ha bármilyen eredményeket produkálnak is!

Ismerek állami tanítót, aki nem tartotta, jobban mondva nem tarthatta meg a neki felajánlt k.-tanítói állást, mert nem volt képes az állással egybekötött orgonista-kántori teendőket elvégezni. Ilyen helyzetben protekciót keresett s talált: államivá lett. S ma boldog megelégedettségben 5 évi szolgálat után már 1400 K fizetése van s ha megtarthatta volna előbbi állását, összesíthető jövedelme csak 1200 K volna. De ő még nyugodtan élvezi karácsonyi, husvéti, pünkösdi s a nagyszüni-idő napjait, a kántori teendők nem kötik le. Tehát meg van büntetve a hitvallásos tanító, mért nem lett államivá? Ezt az égbekiáltó igazságtalanságot meg kell szüntetni a magyar törvényhozó testületnek!

A kultuszárca tárgyalása alatt élénk érdeklődéssel figyeltem több orsz. képviselőnek: Dr. Giesswein, Molnár János stb. a tanítóság érdekében elmondott jeles beszédeit, kik teljes jóakarattal, nemesen érző szívvel figyelmeztették a kultuszminisztert s általában a törvényhozó testületet, hogy nem szabad továbbra is táplálni a nagy elégtelenséget, mely a fizetések különbözősége miatt a tanítóság között van. „Ne büntessük meg a tanítót csak azért, mert ő nem állami“ — hangoztatja Rakovszky képviselő. S most kitűnik, hogy az állami tanítók lakbérémelésére félmillió koronát fordítanak s a többiek semmit sem kapnak. Eljének, lakjanak, a mint és a hol tudnak!

A nem állami tanítók megkapták a fél-áru vasutjegyet a saját személyükre; a katonatisztek ugyanakkor családjukra és eselédjeikre is elnyerték.

Az állam talán így gondolkozik: nekem van 5 ezer tanítóm, ezeket dédelgetem, hozzáam tartoznak. A többi 25—30 ezer tanító megélhetéséről gondoskodják az egyház, a község, az iskolafentartó, aki őket alkalmazta, kinevezte! Mintha bizony nem éppen úgy nevelnénk egyházukat, hazájukat szerető értelmes nemzedéket, nem teljesítenénk oly fontos missziót?

E keserű csalódások után is csak azt mondom: Ne csüggedjünk! Munkára fel kedves Tanítótestvérek! Teljesítsük hűen tanítói tisztünket! Igyekezzünk iskoláinkat azon nivóra emelni, hogy azok az állami iskolával mindenkor kiállják a versenyt! Ne elégedjék meg egy tanító sem elégséges eredménnyel, hanem törekedjék mindenki arra, hogy tanügyi hatóságaink iskoláinkat jeles rendűeknek ismerjék el! Ezen kívül nemes missziót teljesít a tanító, ha megalakítja az ifjusági egyesületet, foglalkozik az analfabéták oktatásával stb.

Hazánk, népünk boldogságát nem a hangzatos jelszavakkal munkálhatjuk, hanem kézzelfogható keresztény szociális tettekkel, amelyek nyoma megmarad. A „Kath. Népszövetség“ gyűlésein oktassuk, neveljük a szegény, de vallásos érzelmű népet, ragadjunk meg minden alkalmat népünk művelésére.

Nekem erős a hitem, reményem, hogy ha úgy az iskolában, mint azon kívül tőlünk telhetőleg munkálkodunk a közjó érdekében, úgy mielőbb magunkra vonjuk felettes hatóságaink s a józan világ jóakaró figyelmét, hogy mindig nem élvezzük azt az erkölcsi és anyagi ellenértéket működésünkért, amit ugyanolyan képesítés mellett a nemzeti közszolgálat egyéb alkalmazottaival szemben maga az államhatalom intézményesen biztosított. Belátják, hogy nemzeti népkulturánk óhajtott fejlődése sürgeti a tanítók társadalmi helyzetének törvényes rendezését. S akkor elmondhatjuk majd a költővel:

Eljött a boldog kor, mely után

Buzgó imádság epedezett ezrek ajakán!

Plank Antal,

a szociális szakosztály választmányának tagja.

IRODALOM

A Szt. István-Társulat karácsonyi ujdonságai. Nagyteknélyű irodalmi társulatunk kiválóan értékes könyvekkel lepte meg karácsonyra a keresztény társadalmat, egész sorozatát bocsátván ki a mély erkölcsi fölfogást és igazi művészetet lehelő könyveknek. Ezek azok az írások, a melyek az örök szépséget hirdetvén, mindenkinek a kezébe valók, mindegyikre ráírhatnók: „Tolle, lege! — Vedd és olvasd!“ — A kiváló szép köntösben megjelent ujdonságok a következők. Sienkiewicz H.: *A dicsőség mezején.* Az utolsó husz esztendő irodalmában Sienkiewicz neve egészen önálló, új, diadalmas irányt jelent. Akkor vett róla először tudomást Európa, mikor a naturalista irodalom hullámai már-már az egész szellemi életet előnteni látszottak. Sienkiewicz „Quo vadis“-a állította meg ezt az irányt diadalmas terjeszkedésében. Most a *Dicsőség mezején* című kitűnő regényét kapjuk Bányai K. fordításában. Ezen a munkán rajta van Sienkiewicz valamennyi írói jelessége. Minden sorát áthatja a régi Lengyelország izzó szeretete. Cselekménye az 1683-i török háború előtt játszódik le s bár e cselekmény csak egy fiatal pár szerelmének boldogulásából áll, az olyan környezetben folyik le előttünk, hogy tisztába jövünk az egész akkori lengyel világgal. Plasztikusan áll előttünk az őserőtől duzzadó, hazaszeretettől vezérelt s a fejtelenség következtében mégis vesztébe rohanó szerencsétlen Lengyelország. — Ára 4 K.

Platz Bonifác: Tudományos kalandozások ez. könyve a keresztény szellemű népszerűsítő természettudományi irodalomnak egyik gyöngye. Tizenkét tanulmány van benne. Foglalkozik az ember őskorával, Egyiptommal a többi afrikai országokkal, leírja az amerikai indiánokat, magyarázza az időjárás eszkozeit és fogásait, a földrengést, a primitív ember orvosi tudományát, az üstökösöket, s a régiek természettudományi ismereteit. Az Isten nyomait megláttató eleven, változatos, érdekes illusztrált könyv ára 5 korona.

Bokor Malvin: Két világ.

Toma István: A hegyaljai diákok. Két pompás regény az ifjuság számára; mind a kettő azt magyarázza, hogyan lehet a mai becsületlen, keresztény fiatal nemzedéknek rohanó és napról-napra változó világunkban érvényesülni, boldogulni. Mind a kettőben az urizáló, sok jeles tulajdonsággal ékes, de még több fogyatkozással megvert régi magyar társadalom áll szemben a mai küzdelemben egyedül boldoguló, dolgos, szorgalmas nemzedékkel s mind a kettő igazán az életből ellesett képekkel igazolja amannak élehetlenségét s emennek boldogulásra való hivatottságát és képességét. Ma a munka korában, mikor minden Perez drága s a mikor már csak azért is sokszorosan megszülemlendő Krisztus Urunk parancsa, hogy ne „in multiloquis“ keressük imáink érdemszerző voltát, ma ilyen könyveket kell az ifjuság kezébe adni. A könyvek mindegyikének ára 4 K.

A „*Családi Regénytár*“ kedves kötetei közt jelent meg Clement Vantel: „*Az álomgép*“ és P. L. Coloma: „*Boy*“ ez. regénye. — „*Az álomgép*“ egy kiválóan érdekes fantastikus, utópisztikus regény. Az az alapgon-dolata, hogy egy tudósnak sikerült olyan gépet szerkesztenie, mely tetszés szert irányítja az ember álmait. A „*Boy*“ Coloma legjelesebb alkotásai közé tartozik. Egy kedves, tehetséges, jellemes, önfeláldozó fiatal ember tragikus történetével bizonyítja, hogy a férfi életében csak két nő foglalhat helyet: édesanyja és a gyermekeinek anyja. A mi ezen a kettő, tiszta, szent szereteten kívül esik, az veszedelmes kitérés vagy bünsös eltévelyedés. A szeretetreméltó Boynak minden kiválósága, minden tehetsége, minden lelki ereje elkallódik abban a küzdelemben, melyet egy bünsös viszony következtében az erkölcsös boldog élet ellen kénytelen folytatni s a küzdelem végre is életét követeli áldozatul. A *Családi Regénytár* kötetének ára 1 K.

HARSANYI KÁLMAN új könyve „Napi témák, örök problémák“

még csak pár, a szerzőtől aláírt példányban kapható a Pázmány-sajtóban Szatmáron.

A diszesen kiállított kötet ára 5 K.

TOLHEGVEL

Ki tette ezt, oh?

(Személyek: egy városunkra kíváncsi idegen és egy benszülött, a ki fölcsap idegen-kalauzsnak. Czipeli az idegent.)

Az idegen: Először a történelmi emlékektől megszentelt helyekre vagyok kíváncsi.

A benszülött: (Iszonyuan gondolkozik, de más nem jut eszébe, mint a szatmári béke emléktáblája; azt mutatja.)

A. i. (megdöbben): De, de... Hát valami Rákóczi-emlék nincs, egy háza a fejedelemnek?

A b.: De igen! (Hanem mindjárt elszégyenli magát, mert eszébe jut, hogy csak — volt. Aztán dadog). Azaz a Rákóczi-ház már nincs meg.

A. i.: Persze, a háborus idők...

A b.: (most már nagyon szégyenkezik). Hát, hát — nem épen. Hanem a városrendezés, utcanyitás. (Örülni ennek a gondolatnak.)

A. i.: Hát legalább a helyét lássam.

A b.: Ime!

A. i. (megint megdöbben): Városrendezés? De csak nem új utca ez? Bizonyosan a régi vár idejéből való? Szűk, görbe.

A b. (nyögyve vonszolja tovább az idegent): A multból nem igen van sok.

A. i.: No, de a lép, a zizegő Ecsedi-lép! Csak van arról valami gyűjtemény?

A b. (mintha most hallana először az Ecsedi-lápról, szégyenében már összezsugorodva): A lép? Oh, az messze volt tőlünk. Igen, nisz nem is a megyéhez tartozott.

A. i.: Hát Kölcsey?

A b. (megint kiegyenesedve): Kölcsey? (önhittén) Mindjárt vezetem is a szobrához, meg a muzeumába.

A. i. (a fogpiszkáló előtt, csalódottan): Igen, ez szobor? Nem is gondoltam volna, Érdekes. — És a muzeum? (Bemennek).

A b. (leforrázva jön ki a muzeumból, a mit ő is most látott először, mert van ott pitykegomb, meteorikó, megkövesült fa, csak épen Kölcsey-emlék nincs.)

A. i.: Különös, hogy ezt Kölcsey-muzeumnak nevezik.

A b. (megint nagyon összezsugorodva alázatosan hazudik): Most van rendezés alatt.

A. i.: Hát a jelen? Az épületek?

A b. (újából kiegyenesedve, rohan az idegennel az új gimnasiunmhoz).

A. i.: Milyen komor épület. Ugy-e fegyháznak készül?

A b. (nem mer szólni, csak vonszolja az idegent): Ez a Fehér-ház!

A. i.: Szép-ház! Hát valami palota nincs?

A b.: Hogyme! Itt van kérem, ez a Gutmann-palota! Ugy hívják.

A. i.: Ez a palota? És a másik az ház?

Különös. (Ekkorra azonban a benszülött már ugy összezsugorodott, hogy láthatatlan.)

I. M. I. T.

(Ad notandum: Az Izraelita Magyar (?) Irod. Társulat a napokban itt is fölolvadó-estét tartott. Persze arról, hogy a zsidók már a honfoglalás előtt is itt laktak. Ők az őslakók.)

Igen, ez olyan imitált dolgokat készítő vállalat. Nem pompéji emlékeket gyárt, de ősmagyar-emlékeket.

Most itt Szatmáron mutatta be a megtevesztésig hű imitációkat. A honfoglalás korából. A mikor t. i. Kánaán volt ez a föld. A Kánaánhoz stilszerűen illő őslakókkal. A kik mind pajeszt hordták, kaftánban jártak és zengő nyelviükön hívogatták be héber-szövegű cégtáblás boltjaikba a betolakodott idegeneket: Árpád kacagányos magyarjait.

Akárcsak most.

— Hanem a kacagány alatt buzogány is van.

Ha az megsuhan!

Értesítés. Mély tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy hosszú évek gyakorlatára és tapasztalatára támaszkodva kiváló izléssel végez üzletem mindennemű szobafestő és mázoló munkát. Miért is a nagyérdemű közönség további becses pártfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel: **Daróczy József**, szobafestő, Bercsényi-utca 37. szám

ROZSNYAY és JÁSZAY

műszerészek

varrógép és kerékpár

RAKTÁRA,

mechanikai gépjavitó

MŰHELYE

SZATMÁR - NÉMETI,

Hám János-utca 12.

(Bejárat Rákóczi-utca felől.)

Varrógép, írógép, gramofon és fegyver javítást szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölünk. — Raktáron tartjuk a legjobb minőségű varrógépeket úgy házi, mint ipari célra. Minden rendszerű varrógépekhez tük kaphatók.

Blatniczky Fános

elsőrangú kályhás-üzlete.

Lakás:

Raktár:

Zrinyi-utca 13. Petőfi-utca 3.

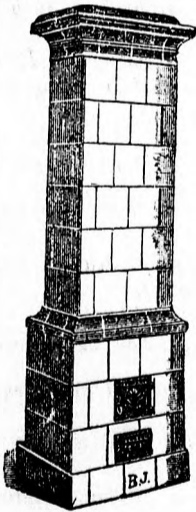
(Komáromy-ház)

(Népbank-épület)

A legrégibb kályhás-üzlet Szatmáron.

Fennáll 14 év óta.

Szolid áruk.

Pontos kiszolgálás.

Készít a legkényesebb izlésnek is megfelelő mindennemű porcellán és cserép kályhákat, takaréktűzhelyeket kandallókat, fürdőkádakat és falburkolatot. :: Ugyanezekből állandóan nagy raktárt tart.

Csakis elsőrangú kályhás munkásokat alkalmaz és minden munkát a saját vezetése alatt végez úgy helyben, mint a vidéken. —

Régi kályhák új szerkezetre való átalakítását jutányos árért vállalja.

Legszébb kivitelben tisztít minden ruhaneműt, gallért, kézelőt

JOÓ SÁNDOR

gőz és villanyerőre berendezett

mű-ruhafestő

vegyszeti tisztító-intézet.

Szatmár, Várdomb-utca 16.

Fiókküzetek Szatmáron:

Attila-utca 4., (Majercsik-féle ház.)

Kaszinoy-utca 21., (dr. Wallon-féle ház.)

Villanyos erőre berendezett hentesáru-gyár.

Árjegyzék

BÖLÖNYI LÁSZLÓ

MÉSZÁROS és HENTES, FRISS és FÜSTÖLT HUSNEMŰEK ÜZLETÉBŐL
SZATMÁR, a Széchenyi-utca 7. szám.

Az árak változás esetén kötelezettség nélkül, készpénz vagy utánvétellel értendők.

5 kilós postarendelmény pontosan eszközöltetik.

Friss husok.		K	f			K	f			K	f
1 ko. marhahus pecsenye		1	68	1 ko. debreczeni páros		2	20	1 ko. sonka csont nélkül		3	—
1 " " levesnek		1	60	" " lengyel kolbász		2	—	1 " " kifőve		6	—
1 " sertéshus		1	84	" " sonka kolbász		2	—	1 " Császár hus bőrrel		2	80
1 " borjúhús		1	92	" " krakói		2	—	" " karaj bőr nélkül		2	40
1 " bányahús		—	—	" " krinolin		2	—	" " lapocka és oldal		2	—
1 " juh-hús		—	—	" " parizer		2	—	1 ko. páczolt nyelv.		2	—
1 " friss hár olvasztani		1	92	" " máj sajt		2	—	1 drb. sertés nyelv.		—	40
1 " " szalona		1	84	" " disznófej sajt		1	80	1 ko. tepertő		1	92
1 " " bőr nélkül		1	92	100 pár virsli tormás		10	—	Szalonák.			
1 " friss kolbász borsos		1	84	100 pár frankfurti		16	—	100 ko. fehér szalona		192	—
1 " fokh. citromos		2	—	100 drb. salvaládé		10	—	1 ko. paprikás stráf		2	40
1 " friss zsír		1	92					" " kolozsvári szelet		2	40
Kolbász árak.				Füstölt árak.							
1 ko. szalámi		6	—	1 ko. sonka páczolt		2	80	" " füstölt szalona		2	20
1 " füstölt magy. kolb.		2	20								

Tisztelettel: **Bölönyi László.**

NÉMETI KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM

A GUBÁS IPARTÁRSULAT
HÁZÁBAN.

SZATMÁR-NÉMETI, KAZINCZY-UTCZA

Szatmár város Németi részén egyedüli **kávéház és étterem.**
Kitűnő magyar konyhával és jó fajborokkal.

CHAMBRÉ SZEPARÉ.

Naponta kétféle jóminőségű sör és zónareggeli.

Szives pártfogást kér

Berger Gyula vendéglős.

Hova megyünk a karácsonyi ünnepek alatt?

A Németi kávéházba szórakozni!

Inglük József

polgári-, papi- és egyenruha-üzlete

Szatmár Deáktér. Városház-épület.

Több egyenruházati intézet szerződött szállítója.

Készít mindennemű **polgári öltönyöket, papi reverendákat; mindennemű öltöny készítésnél a fősulyt az elegáns szabás és finom kivitelre** fektetem, a mellett teljes kezességet válllok szállítmányaim valódi színe és tartósságáért.

Állandó nagy raktár honi és angol gyártmányu szövetekben. Elsőrangú egyenruházati és hadi felszerelési intézet. Üzletem **nagy forgalma** által áruimat **olcsóbb ár mellett szállíthatom**, mint bármely más cég.

Átalakítások gyorsan és olcsón eszközöltetnek.

Kérem ennél fogva engem becses megrendeléseivel megtisztelni; biztosítom, hogy a legcsekélyebb megrendelésnél is a legnagyobb megelégedésére fog szolgálni.

INGLIK JÓZSEF,

szabómester.

Legcélszerűbb és legalkalmasabb
karácsonyi ajándékok
kaphatók

HERCZ SÁNDOR

keztyüsnél Szatmár,
Deáktér, Városház épület.

Hölgyek részére 6 pár keztyü, szép do-
boz és tágitóval, továbbá
fésű, manicüre kasszák nagyon előnyös
árakban. — Oriási raktár mindenféle bőr
bélelt és kötött keztyükben.

Ha olcsó és jó lisztet akar venni,
Ha friss, jó fűszert akar olcsón venni,
Ha tisztánkezelt olcsó s jó bort akar
Ha jó festék- és lakkárut (inni,
akar használni; úgy keresse fel

Lindenfeld = Domokosné
legolcsóbb fűszer és vegyesáru üzletét
Szatmáron, Deák-tér 27. sz.,
báró Vécsey-ház. — Telefon 274. sz.
és Árpád-u. 22. Telefon 275. sz.

Dahlström Géza
városi kutmester
kútfurási vállalata
Majláth-u. 9.
— Telefon 233. —
Szivattyuk felszere-
lését elvállalja.

Buhinszky Sándor
köszörüs-mester Szatmár-Németiben,
a rom. kath. püspöki elemi fiúiskola telkén.

Tisztelettel tudatom a n. é. kö-
zönséggel, hogy özv. Komán János-
né évek óta jó hírnévnek örvendő

☞ köszörüs-műhelyét ☞

folyó évi augusztus 1-től átvettem
és azt több nagy városban szerzett
tudásommal a n. é. közönség meg-
elégedésére óhajtom tovább vezetni.

Műhelyemben borotva, olló,
zseb-, konyha- és asztali kések, ér-
vágó, köpülőző gépek, valamint
bádogos és szabó ollók köszörülé-
sét jutányos árakban vállalom el.

Készítendő munkákért kívánatra
házhoz küldök.

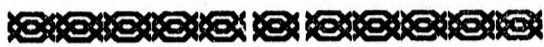
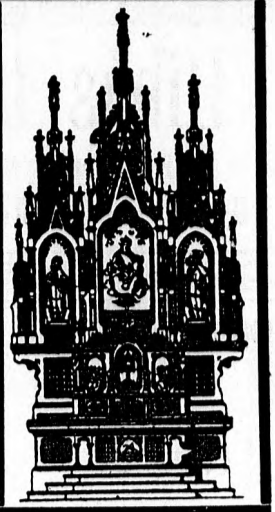
A m. t. közönségnek továbbra
is szives pártfogását kérve, tisztelettel

Buhinszky Sándor
köszörüs.

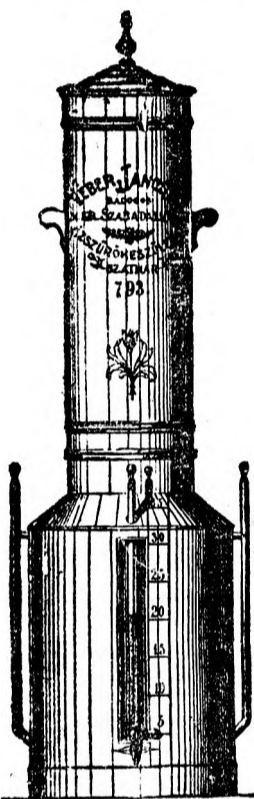
RÉTAY és BENEDEK

egyházi műipar-intézet, oltár- és szószék-építészete
Budapest, IV. ker., Váci-utca 59. szám.

Hazánkban a legnagyobb műfaragó-intézet. Készít: stilszerű oltárt,
szószéket, keresztelőkutat, gyónószéket és templompadokat, sekrestye-
berendezéseket, képkereteket és az összes berendezési tárgyakat
mérsékelt árban. — Szent-szobrokat, oltárképeket, keresztuti ké-
peket művészi kivitelben és jutányos árakon szállítunk. — Munka-
fölvétel czéljából készséggel küldjük ki díjmentesen szakértő meg-
bizottunkat. — Vállalkozunk templomok kifestésére és festett üveg-
ablakokkal való ellátására. — Arjegyzéket, költségvetést és terve-
zeteket készséggel küldünk.

Az egészség fenntartá-
sára legfontosabb kellék
a tiszta bacillusmentes

IVÓVIZ,

mit úgy érünk
el, ha a Weber
János-féle szab.
és orvosilag ki-
próbált eredeti
vizzűrőkészü-
léken szűrt vi-
zet használunk.
Országszerte el
van terjedve,
amit több elis-
merő levél bi-
zonyít. Óvakod-
junk a szűrésre
be nem vált és
rossz anyagból
készült utánza-
toktól.

Weber János bádogosmester

Szatmár, Árpád-utca 61. szám.

Makóczy Géza papi és polgár
szabó

Szatmár, Eötvös-utca 4/a. sz.

Ajánlja a főt. lelkész urak szives figyelmébe
modern szabó-műhelyét, hol is mindennemű
reverendák és papi öltönyök a legnagyobb
pontossággal, jutányos árak mellett készülnek.

Tisztelettel

Makóczy Géza, papi- és polgári-szabó.

MEGNYILT!!

a karácsonyi és ujévi
nagy szenzációs vásár

a Szatmári Bazárban

Játék, porcellán- és emaille-edények,
emléktárgyak, háztartási cikkek és
díszműauk nagy raktára. Vizsontela-
dóknak nagy kedvezmény. Becsés párt-
fogást kér, kiváló tisztelettel

Blatniczky István

KAZINCZY-UTCZA 10.

Figyelem! Aki szép és elegáns ruhát
akar a legdivatosabb
szabász szerint, az forduljon teljes bizalommal
Miskolezy Pál uri divat-szabóhoz,
Deák-tér 6., ki a legjutányosabb árban ké-
szít: téli kabátot, angol raglánt, felöltőt,
öltönyt és szalonöltönyt, ugyszintén papi
és egyenruhát.

Szatmári Polgári Takarékpénztár Részv.-T.

Előnyös feltételek mellett folyósít törlesztéses jelzálogkölsönöket 50—65 évig.

A „Hollandi“ Életbiztosító Társaság Főügynöksége.

ALAPTŐKE 600.000 KORONA.

Előnyös kölcsönöket nyújt:

Váltókra, értékpapírokra és árukra;
Folyósít jelzálogkölsönöket;
Elvállalja építkezések finanszírozását;

ELFOGAD **5%** KAMATOZTATÁS
BETÉTEKET **MELLETT.**

Üzlethelyiség: Hám János-u., Színház mellett.

Hibás tükröket

azonnal jelentkezők részére újból foncsoroztat
Győry Károly üvegkereskedése.

Butor márványok raktáron.

Bel- és külföldi kőfajokból

diszes sarkövek

kaphatók, ugymint:

fekete svéd és sziléziai, szürke és fekete carrarai márványokból a legdiszesebb modern kivitelben, a legjutányosabb árban.

Elvállalok *sírszegélyezéseket, sírfeleket, kriptákat*, valamint *templom és utszéli kőkeresztek* készítését, továbbá *épületekhez* mindenemű kőfajokból *kőfaragászati* munkákat.

Beees pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

Grosz I. Izidor

sírkőgyáros és kőfaragó-vállalkozó

Szatmár, Attila-utca 11.

Butor márványok raktáron.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

A
M
E
R
I
K
A
I

Á
R
U
H
Á
Z

Ötörös-u. 2. (Heinrich-palota) a Koronával szemben.

Férfi gallér 5 rétü minden fazonban drb	12	kr
Dupla " " " " " " " "	18	"
Sefir kézelő I-I párja " " " " " "	23	"
6 pár férfiharisnya " " " " " " " "	15	"
divatesikú I/I 123, 1 " " " "	25	"
Férfi vasalt ing fehér " " " " " "	90	"
" " " " " " " " " " " " " "	120	"
" " " " " " " " " " " " " "	90	"
" " " " " " " " " " " " " "	55	"
" " " " " " " " " " " " " "	95	"
Selyem magánkötő " " " " " " " "	25, 38, 50	s feljebb
" " " " " " " " " " " " " "	20	"
1 pár divatos kézelőgomb " " " " " "	15	"
1 " " " " " " " " " " " " " "	48	"
1 " " " " " " " " " " " " " "	25	"
1 " " " " " " " " " " " " " "	25	"
1 " " " " " " " " " " " " " "	28	"
Bizikli sapkák " " " " " " " "	35	"
Divatos sítábotok " " " " " " " "	40	"
Gyermek patent harisnyák barna és fekete		
Szám 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10		
13 15 17 19 21 23 25 27 29	31	kr.
Creton gyermek kötények " " " " " "	20	feljebb
Reform vászon női kötények " " " " " "	75	"
Fél " " " " " " " " " " " " " "	48	"
Divatos piaczi táskák " " " " " " " "	40, 55, 65	"

ugyszintén női és férfi ernyők, klott aljak, mider leblék, corsetták, s még sok fel nem sorolható cikknek olcsón kaphatók.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

MLADENCSIK

uri- és női-czipész

Szatmár, Postakert.

Készíték a mai kor igényeinek megfelelően bármilyen e szakmába vágó

MUNKÁKAT.

Hibás lábakra különös gondot fordítok.

Megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközölök.

Javításokat elfogadok

Nagybecsü pártfogását kérve, kész szolgálattal

MLADENCSIK, CIPÉSZ.

ALAPITTATOTT 1810.

Ausztria és Magyarország legrégebbi egyházi felszerelések és zászló-gyára

Josef Neskudla

OLMÜTZ, (Morvaország.)

Jótállással szállít kitűnő minőségben bámulatos olcsó árak mellett:

Egyházi ruhákat, lobogókat, templomi szereket, kizárólag tűzben aranyozott kelyheket, cibóriumokat, monstrantiákat, gyertyatartókat, csillárokat, lámpákat, keresztutakat.

Régi egyházi ruhákat alaposan renovál!

Szegény templomoknak jelentős engedmény. Választékot vásárlási kényszer nélkül küld.

Arjegyzék és költségelőirányzat ingyen.

60

BÁNK LŐRINC

első rangu női divatterme

Szatmár, Széchenyi-u. 14.

Uray-ház, I. emelet.

Van szerencsém felhívni a n. é. helybeli és vidéki hölgyközönség figyelmét elsőrangu

női ruha divattermemre,

hol a legújabb francia és angol divat szerint készülnek mindennemű női felsőruhák, u. m. kosztümök, bluzok, aljak, köpenyek, pongyolák stb. személyes felügyelet mellett elegáns szabás szerint és gondos kivitelben. Egyszermind tudatom, hogy dus

Kész Női Ruharaktárt

rendeztem be kizárólag saját készítményű női felsőruhából, kosztüm- és köpenyekből, melyeket a legjutányosabb ártéru itom. Az áruk jószágáról és finom munkájáról mindenki meggyőződhetik anélkül, hogy vásárlás kötelezné.

A n. é. hölgyközönség szives pártfogását kéri

kiváló tisztelettel

Bánk Lőrinc a berlini szabász akadémián képzett okl. szabász.

— Láttad már Bánk Lőrinc kész női ruháktárát?
— Még nem.
— El ne mulasd megnézni a szebbnél-szebb női felsőruháit, melyek egytől-egyet a legújabb divat szerint készültek.

Aki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu

lábbelit akar vásárolni, az forduljon bizalommal

Vuja János-hoz

Szatmár, Deák-tér

(Keresztes András-féle ház),

aki dúsan felszerelt czipő-raktárában esakis valódi finom bőrből a már is világhírű hazai gyárakban készült czipőket és oszmákat nagyon is versenyképes árakban hozza forgalomba és üzletéből minden olcsóbbrendű készítményt, a szokásos bőr- és talputánzókat teljesen kiküszöbölte, s akinek áruil esinosság dolgában is párját ritkítják. Kívánatra mérték után bármilyen kivitelű czipők és oszmák is készülnek.

1888

Hibás tükröket

azonnal jelentkezők részére újból foncsoroztat
Györy Károly üvegkereskedése.

Butor márványok raktáron.

Bel- és külföldi kőfajokból

diszes sirkövek

kaphatók, ugymint:

fekete svéd és szilézai, szürke és fekete carrarai márványokból a legdiszesebb modern kivitelben, a legutányosabb árban.

Elvállalok *sírszegélyezéseket, sírfedeleket, kriptákat, valamint templom és utszéli kőkeresztetek* készítését, továbbá *épületekhez* mindenemű kőfajokból *kőfaragászati* munkákat.

Becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

Grosz I. Izidor

sírkőgyáros és kőfaragó-vállalkozó

Szatmár, Attila-utca 11.

Butor márványok raktáron.

AMERIKAI ÁRUHÁZ

A
M
E
R
I
K
A
I

Á
R
U
H
Á
Z

Eötvös-u. 2. (Heinrich-palota) a Koronával szemben.

Férfi gallér 5 rétü minden fazonban drb	72 kr
Dupla " 5	18 "
Sefir készülő I-I párja " " " "	28 "
6 pár férfiharisnya " " " " " " " "	15 "
divatszikú I/I 123, 1 " " "	25 "
Férfi vasalt ing fehér " " " "	90 "
" " " " szines I sefir " " "	120 "
" alsónadrág gombos " " " "	55 "
" szép himzéssel I-I " " "	95 "
Selyem magánköte " " " " 25, 38, 50 s feljebb	
patent másnik " " " "	20 "
1 pár divatos készülőgomb " " " "	15 "
1 " Glasse kesztyű női " " " "	48 "
1 " svéd utánzatu női kesztyű " " " "	25 "
1 " " " férfi " " " "	25 "
1 " nadrágtartó " " " "	28 "
Biczikli sapkák " " " "	35 "
Divatos sétabotok " " " "	40 "
Gyermek patent harisnyák barna és fekete	
Szám 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	
18 15 17 19 21 23 25 27 29 31 kr.	
Oreton gyermek kötények " " " "	20 feljebb
Reform vászon női kötények " " " "	75 "
Félf " " " " " " " "	48 "
Divatos piaci táskák " " " " 40, 55, 65 "	

ugyszintén női és férfi ernyők, klott aljak, mader letblék, corsetták, s még sok fel nem sorolható cikknek olcsón kaphatók.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

MLADENCSEK

uri- és női-czipész
 Szatmár, Postakert.

Készíték a mai kor igényeinek megfelelően bármilyen e szakmába vágó
MUNKÁKAT.

Hibás lábakra különös gondot fordítok.

Megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközölök.

Javításokat elfogadok

Nagybecsü pártfogását kérve, kész szolgálattal

MLADENCSEK, CIPÉSZ.

ALAPITTATOTT 1810.

Ausztria és Magyarország legrégebbi egyházi felszerelések és zászló-gyára

Josef Neskudla

OLMÜTZ, (Morvaország.)

Jótállással szállit kitünő minőségben bámúlatos olcsó árak mellett:

Egyházi ruhákat, lobogókat, templomi szereket, kizárólag tűzben aranyozott kelyheket, cibóriumokat, monstrantiákat, gyertyatartókat, csillárokat, lámpákat, keresztutakat.

Régi egyházi ruhákat alaposan renovál!

Szegény templomoknak jelentős engedmény. Választékot vásárlási kényszer nélkül küld.

Arjegyzék és költségelírányzat ingyen.

60

BÁNK LŐRINC

első rangu női divatterme
 Szatmár, Széchenyi-u. 14.
 Uray-ház, I. emelet.

Van szerencsém felhívni a n. é. helybeli és vidéki hölgyközönség figyelmét elsőrangu

női ruha divattermemre,

hol a legujabb francia és angol divat szerint készülnek mindennemű női felsőruhák, u. m. kosztümök, bluzok, aljak, köpenyek, pongyolák stb. személyes felügyelet mellett elegáns szabás szerint és gondos kivitelben.

Egyszersmind tudatom, hogy dus

Kész Női Ruharaktárt

rendeztem be kizárólag saját készítményű női felsőruhából, kosztüm- és köpenyekből, melyeket a legjutányosabb árértéku itom. Az árak jóságáról és finom munkájáról mindenki meggyőződhetik anélkül, hogy vásárlás kötelezné.

A n. é. hölgyközönség szives pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Bánk Lőrinc a berlini szabász akadémián képzett okl. szabász.

— Láttad már Bánk Lőrinc kész női ruharaktárát?
 — Még nem.
 — El ne mulasd megnézni a szebbnél-szebb női felsőruhát, melyek egytől-egyig a legujabb divat szerint készültek.

Aki igazán finom, kényelmes, elegáns és tartós honi gyártmányu

lábbelit akar vásárolni, az forduljon bizalommal

Vuja János-hoz

Szatmár, Deák-tér

(Keresztes András-féle ház),

aki dűsan felszerelt czipő-raktárában csak valodi finom bőrből a már is világhírű hazai gyárakban készült czipőket és eszmákat nagyon is versenyképes árakban hozza forgalomba és szíletéből minden olcsóbbrendű készítményt, a szokasos bőr- és talpatánszokat teljesen kiküszöbölte, s akinek áru esinosság dolgában is parját ritkítják. Kivánatra mérték után bármilyen kivitelű czipők és eszmák is készülnek.

